

In Holland staat mijn huis

Annie M.G. Schmidt

bron

Annie M.G. Schmidt, *In Holland staat mijn huis*. Querido, Amsterdam 1955

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/schm001in的角度02_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Gras

Ik weet niet of u wel eens grond gekocht hebt. Zo niet, dan raad ik u toch aan om het eens te doen. Neen, het hoeft niet een akker van tien hectaren te zijn, o nee, een heel klein stukje, ja misschien is één vierkante meter al voldoende.

Maar het moet wel buiten zijn. Niet in de stad. Dat is niet zo prettig, met al dat verkeer dat er dan omheen geleid moet worden. Buiten dus.

Ik geef toe, het is niet eenvoudig te beslissen, waar dan wél. Daar had ik ook moeite mee. De wereld is verbluffend vol met stukjes grond, het een al boeiender dan het ander; er zijn er bij die glooien en er zijn er bij die zelfs rechtop staan. Maar wanneer men in Nederland wil blijven, wordt de keus beperkter. Op de meeste stukjes grond in dit land staat al iets.

Tussen twee vaarten heb ik iets uitgezocht, een klein lapje en ik heb het gekocht van een boer. En dat eigen stuk grond heeft mij juist dat gevoel van vrijheid teruggegeven, wat ik sinds mijn derde jaar totaal had verloren.

Dit is het, dacht ik, een mens moet grond hebben. Van grond krijgt hij zijn zelfvertrouwen terug. Hij moet grond hebben waar niemand hem van af kan slaan. Sterker nog, waar hij zelf wel iemand van af kan slaan. Dat is het.

Tot nu toe was ik een mens geweest in een stad met enkel een kattenbak, maar nu had ik dat stuk grond. Dat van mij was, waar ik op kon gaan zitten. Waar ik op kon spugen. Waar ik een eik zou

kunnen planten of een palm of van allebei een bosje; waar ik een sawah zou kunnen aanleggen als het mij beliefd, waar ik ganzen zou kunnen houden of wie weet pelikanen. Een plek op de wereld van mij alleen.

Soms ging ik er op zitten en met mijn handen groef ik er een kuiltje in en als ik dan een worm zag kronkelen dacht ik: Kijk, dit is nu *mijn* worm. Ik realiseerde me dat al die grond, ook daaronder, van mij was. Hoe diep ik ook groef, het was mijn aarde. Tot hoever... vroeg ik mezelf af, tot hoever is die grond van mij? Tot aan de tegenvoeters in Nieuw-Zeeland? Nee, besloot ik, nee, die Nieuw-Zeelanders hebben wellicht ook grond gekocht. Zij mogen graven tot het middelpunt der aarde, ik ook.

Het stukje grond werd mij dierbaar, met z'n gras, z'n distels, z'n kevers en z'n mieren, die allemaal van mij waren.

En toen op een dag bleek dat ik in staat zou zijn met behulp van tal van hypotheeken, leningen, herbouwplichten en subsidies daar een huis te laten bouwen, toen was mijn eerste gedachte: Wel, dat is dan prettig, maar wat jammer van die grond. Want wanneer er op gebouwd wordt, is het geen grond meer. Dan is het huis. Nou ja, er schiet nog wel een reepje over. Maar dat wordt dan border en border is niet meer echt grond.

Ik keek met weemoed naar mijn lieve lapje. Dat lapje waar ik zo vaak op ging zitten. Helemaal alleen in de zon, tussen die twee vaarten. En waar ik dan mijn handen zo liefkozend in die aar-

de kon begraven, of tussen het gras.

Weet je... zei ik... *Als* het dan moet, dan wil ik tenminste een huis bouwen zonder vloeren. Ik wil een huis van enkel muren - en tussenmuren natuurlijk, want er moeten toch kamers komen en een keuken - maar de grond moet zo blijven als hij is: gras.

Ik wil een huis met centrale verwarming en gele gordijnen en een antiek kastje en een moderne eettafel, maar alles op gras. Dan houd ik dat gevoel van *mijn* grond. Ik wil in de woonkamer petunia's zaaien bij het raam en die iedere dag begieten terwijl ik aan de lunch zit. En ik wil naast de eettafel een klein pereboompje planten. In het voorjaar zullen de bloesems zich dan over het ontbijtlaken buigen... zo heerlijk, een bloeiende pereboom naast je bordje, en in 't najaar hoef ik voor het dessert enkel mijn hand uit te steken. En wat moet het verrukkelijk zijn, om 's morgens uit je bed te stappen in het gras. Met je blote voeten in hoog zacht lang gras.

Nergens vloerbedekking nodig! Van dat probleem ben ik dan alvast af, want dat is altijd een probleem; iedere vloerbedekking is duur en bewerkelijk. Nu hoef ik nooit meer iets te boenen, nooit iets in de was te zetten, geen zeil... geen parket... geen matten. Dus geen stofzuiger meer nodig... niets van dien aard. Gras in de gangen. Gras in de badkamer, in de keuken, in de W.C. Misschien zou in de ontvangkamer het gras gemaaid moeten worden, dat zou iets gedistingeerder staan. En dan een klimroos aan de tafelpoot. En in de slaapkamer een ligusterhaag tussen de

lits-jumeaux. Wat een mogelijkheden.

En ik zou op een mooie morgen tegen mijn hulpje zeggen: Wil je vandaag even de logeerkamer ompspitten, Cobi, er komt een gast... en zeg, wil je dan even wat mest in mijn werkkamer gooien; ik heb zo'n gevoel dat mijn arbeid dan meer vruchten zal dragen.

Het was een mooi plan. Maar ik heb het alweer moeten laten varen. Men heeft mij gezegd dat het niet gaat. Dat een huis op fundamenten gebouwd moet worden. Alsof er iets fundamenteleers bestaat dan aarde. En gras.

Coupons

Toen deze zomer de uitverkoop uitbrak, kreeg ik het weer.

Iedere zomer en iedere winter opnieuw probeer ik me er tegen te verzetten, maar het is doelloos. Het is sterker dan ik; het is een soort ontsteking in mijn bloed, het is een koorts. Het zuigt me naar de grote magazijnen, maar ook naar de winkeltjes in de stegen en naar de solide burgermanszaken... ik kan er niet tegen op: uitverkoop... En deze keer waren het de coupons, die me fascineerden. Niet zozeer de coupons van stoffen, maar de coupons van vloerbedekking.

Ik stond net ernstig te voelen aan een stuk mat, toen er iemand aan mijn mouw trok.

Ha, zei hij.

Ha, zei ik, nauwelijks opkijkend.

Wat doe jij?

Ik kijk naar vloerbedekking.

O, natuurlijk voor je nieuwe huis?

Ja, voor mijn nieuwe huis.

Is het al klaar?, vroeg hij.

Toen keek ik eindelijk op van de mat. Hè?, zei ik vaag. Klaar? Nee.

Hoever is het dan al?, zei hij. Staat het er al?

Nee, zei ik. De grond staat er... ik bedoel de grond ligt er... nou ja, de grond is gekocht.

De grond is gekocht, zei hij. En verder?

Verder niks, zei ik. Ik heb de grond gekocht, met gras en zo.

Maar ga je dan nu al vloerbedekking kopen?

Hij maakte me onrustig met zijn vragen.

Och, zei ik, het is uitverkoop en... maar bemoei je d'r niet mee! Laat mij nou even!

Pfff..., zei hij. Hij haalde zijn schouders op en hij liep door.

Even bleef ik er over nadenken... Misschien had hij gelijk. Wanneer je alleen nog maar de grond hebt en er staat nog geen steen... en je hebt nog geen geld voor een huis en je moet nog helemaal gaan onderhandelen met alle mogelijke mannen over herbouwplichten en hypotheeken... is het dan niet wat voorbarig om...

Maar toen zag ik een coupon tapijt en daarnaast een coupon linoleum en ik ging er opgewonden aan voelen en ruiken. Coupons maken mij altijd nerveus en gespannen. Zo'n coupon: dat betekent 'Nu of Nooit!' Er zit een verontrustende finaliteit in een coupon.

Mag ik een staaltje van alles meenemen?, vroeg ik aan de heer met de snor, die over de coupons heerste.

Hij keek vrij streng. In de uitverkoop...? Coupons?, zei hij.

Toe..., smeekte ik. En hij zwichtte. Ik kreeg drie stalen: een staaltje mätting, een staaltje tapijt en een staaltje linoleum.

Met die drie staaltjes ben ik naar mijn grond gegaan. Het was op die ene dag, dat de zon scheen. Ik was er alleen. In de verte zag ik de boerderij, keurig tussen de hooischelven. Grenzend aan mijn grond lag de groene trage sloot met de dromerige eenden. Mijn grond was mooi vierkant en er was gras en er waren boterbloemen en distels en hier

en daar een worm. Ver weg hoorde ik een groentebootje tuffen en ik had mijn grond zeer lief. Teder legde ik er de stalen op. De matting en een eindje verder het tapijt en nog wat verder het linoleum. Toen ben ik er op mijn gemak naast gaan zitten en ik heb het allemaal goed en met aandacht bekeken.

Eigenlijk moest iedereen op deze wijze vloerbedekking uitzoeken... dacht ik. Het is de enige juiste manier. Men moet vloerbedekking eerst proberen op de bouwgrond. Men moet vloerbedekking kiezen, wanneer er nog geen steen van het huis staat.

Ik keek naar de mat. Naar mijn persoonlijke smaak was de mat te materieel. Het tapijt... ja, het tapijt vloekte zo tegen de natuur en vooral tegen de hooischelven. Ik keek naar het stuk linoleum. Het was een diepblauw linoleum. Het deed me een beetje aan water denken, water in April, als de zon schijnt en de sloten zo diepblauw kunnen zijn.

Het maakte me vrolijk, het lag daar op het gras als een klein reepje vijver. Het had iets eerlijks en rechtuits, en het miste de conventionaliteit, die ik zo haat in onze beige binnenhuizen.

Ik heb de coupon linoleum diezelfde middag gekocht en ik ben er gelukkig mee. Nu moet er alleen nog een huis om de coupon heen gebouwd worden, maar dat is niet zo belangrijk... dat komt wel. En zelfs al komt het niet... wat hindert het?

Ik heb een coupon grond. Ik heb een coupon linoleum. Als het moet kan ik er al gaan zitten.

Naar maat

Als ik aan mijn vriendin Emmy vraag: Weet je niet een goeie pianostemmer, dan zegt zij meteen: O, ja, die weet ik wel, ik zal hem vanmiddag even sturen. En als je vraagt: weet je ook een geschikte aardrijkskundeleraar, of als je vraagt: weet je een bananenimporteur, of een prima leeuwentemmer, of een inktfabrikant... dan weet zij het altijd, ze heeft ze zomaar voor het aanreiken.

En daarom vroeg ik aan Emmy: Weet je ook een goeie architect? Eentje die een huis wil bouwen? En die het ook kan voegde ik er aan toe.

O ja, zei ze. Mijn oom is architect. Ik zal hem even naar je toesturen. Hij is een heel bijzondere architect. Hij bouwt huizen, volledig in stijl met de bewoners. Hij maakt bij wijze van spreken huizen naar maat. Hij bestudeert je eerst en bouwt dan een huis naar je toe, begrijp je wel? Het leek mij reusachtig en toen mijn man thuiskwam zei ik: We hebben een architect. Hij komt straks. Het klonk zo'n beetje alsof ik een nieuw huisdier besteld had.

Hoe kom je aan hem? vroeg mijn man.

Van Emmy, zei ik. Is dat de bel? Daar is ie al. De architect was een heel lieve, wat oudere en nogal vage man. Hij zou eerst graag de grond zien, zei hij, om zich heen kijkend, als verwachtte hij dat we de grond even voor hem zouden uitrollen in de suite.

Misschien kunnen we er morgen even heen gaan? opperde ik. En de volgende morgen gingen we

samen kijken. Hij ging op een graspol zitten en keek om zich heen. Hij was blijkbaar bezig het huis neer te zetten in gedachten.

Waar wilt u 't liefst werken? vroeg hij, en hij strekte uitnodigend zijn hand over de klei. En waar wil uw man 't liefst werken? En waar wilt u slapen? Daar? Hij wees op een bos brandnetels. Het doet er niet zo veel toe... zei ik, eh... er moeten natuurlijk wel muren omheen zijn.

Hij kreeg iets starends en iets devoots in zijn blik. Goeie help, dacht ik, het zal toch niet een gothische cathedraal worden?

Maar even later werd hij heel zakelijk: Eerst even dit zei hij: Ik kan dit niet zó maar doen. Ik zal u eerst beter moeten leren kennen. Een ontwerp van een huis moet zoveel mogelijk stroken met de persoonlijkheid van de bewoners, dat spreekt toch vanzelf. Hoe kan ik een huis tekenen, als ik niet weet hoe u denkt, voelt, lacht, schreit, als ik niet weet hoe uw houding is ten opzichte van de samenleving. Hoe uw politieke gezindheid is... O, dat kan ik u zo vertellen, zei ik.

Nee, nee, zei hij afwerend. Niet vertellen. Dat is niet voldoende. Meemaken!

En zo kwam het dat de architect het volgend halfjaar voortdurend bij ons over de vloer kwam. Op de meest onverwachte momenten kwam hij binnen. Meestal als ik net midden in een lange geeuw was. Hij kwam binnen en sloeg ons gade. Vaak bleef hij de hele dag en keek toe als ik in kasten rommelde en bleef naast me zitten wanneer ik mijn nagels lakte.

En allengs vergezelde hij ons wanneer we uitgin-

gen. Hij ging mee op visite en luisterde dan nauwkeurig naar de gesprekken en af en toe maakte hij aantekeningen in zijn boekje. Ook naar een begrafenis ging hij mee, en naar het belastingkantoor en naar mijn moeder op Zondag, want hij wilde alle facetten meemaken. In 't eerst vonden we het een beetje remmend, maar het is verbluffend te merken, hoe gauw men aan een inwonend architect went. Als hij een keer niet meeging, had ik 't gevoel dat ik mijn tas had vergeten. Alleen zag ik wel aankomen dat hij ons ook spoedig in 't bad zou wensen te zien en dat hij te ruste zou willen gaan tussen ons in.

Ik heb u beiden nog niet meegemaakt tijdens onenigheid, zei hij bestraffend.

Onenigheid? O, eh... ja dat zullen we dan eens moeten arrangeren...

Maar de moeilijkheid was, dat we eigenlijk uitsluitend onenigheid hadden over hemzelf.

Die vent moet de deur uit, zei mijn man op een dag trillend. Of *ik* ga.

Maar je moet hem de kans geven... smeekte ik. Je vindt nooit meer een architect die een huis naar maat voor je maakt... Laat hem nog even! Maar de maanden gingen voorbij en er was nog niet één lijn getekend. Als het zo doorging zou hij enkel nog een mausoleum voor ons hoeven te bouwen.

Maar op een dag ging hij zelf hoofdschuddend weg.

Het spijt me verschrikkelijk, zei hij, ik zie wel verschillende facetten, ik zie enorm veel mogelijkheden, maar de eenheid ontbreekt. Ik zal nooit

tot een synthese komen met u, denk ik. En hij nam afscheid.

We waren ook te stijlloos voor hem, zei ik. Denk je eens in: hij heeft ons meegemaakt bij de Ploegsma's en ook bij de Van Dolks. Dus hij heeft geconstateerd, dat we bij de een heel anders waren dan bij de ander. Andere dingen zeiden, meenden en vonden. We waren op 't belastingkantoor ook heel anders dan op die begrafenis. Hij heeft volkomen gelijk. De eenheid ontbreekt bij ons.

Dan maar niet een huis naar maat... zeiden wij. En we begonnen weer om ons heen te vragen: Weet je ook een architect?

Keukens

Vraag aan een vrouw: Hoe stel je je een ideaal huis voor? Zij zal een ogenblik achterover leunen, duizelig haar ogen sluiten en nadenken. En dan zal ze verzaligd beginnen te stralen. Ze zegt: Wel, om te beginnen wil ik... En dan komt het. Ze weet het precies en tot in finesses. Alle vrouwen weten het precies, behalve ik.

Toen de architect mij vroeg, hoe ik de keuken wou hebben, zei ik: Nou gewoon een keuken.

Maar u hebt toch wel bepaalde eisen voor 'n keuken?

Ik begon te piekeren en hij wachtte en ik voelde me alsof hij me vroeg: In welk jaar is Johanna de Waanzinnige geboren?

Gewoon 'n keuken? zei hij. Geen bepaalde wensen? Eh... hm... ik zou wel een katebak willen, waar de kat nooit iets naast kan doen, zei ik. Het was alles wat ik bedenken kon, maar ik *vind* het dan ook een belangrijk punt.

Dan zou dus de keuken één katebak moeten worden, zei hij. En dat kan toch nooit uw bedoeling zijn. En verder?

Een ingebouwde dienstbode, zei ik, die zuigt en veegt en niet zingt en geen liefdeleven heeft, en een flesje in de kamer, net zoiets als airwick, maar in dit geval een flesje dat alle slechte humeuren absorbeert.

U moet er nog maar eens over nadenken, zei hij kalmerend. En overal eens neuzen. Gaat u eens kijken in Zutphen. Daar staat een nieuw huis:

The Cockpit. Met een Amerikaanse keuken. En gaat u eens kijken in Aerdenhout, in The Little Nook, daar is ook een Amerikaanse keuken. En kijkt u deze tijdschriften eens door: allemaal Amerikaanse keukens.

Toen ben ik dus het land doorgereisd om overal nieuwe huizen met Amerikaanse keukens te bekijken. Ik vond het in het begin wat moeilijk om overal aan te bellen en te zeggen: mevrouw mag ik uw nieuwe snuffjes eens zien, maar de dames vonden het allemaal enig: mevrouw Jansen van The Little Nook en mevrouw Pietersen van de Cockpit en mevrouw Ganzeneb van Techelen, van de Snakepit.

En ik leerde de Amerikaanse keuken kennen. Het is wel typerend, dat je bij 'Franse keuken' denkt aan heel lekker eten en bij 'Amerikaanse keuken' aan grote witte dingen met knoppen. En vooral aan enorme witte ijskasten met diepvries sla en grote groene erwten. Amerikaans eten schijnt altijd in een ijskast te staan en er nooit uit te komen. Maar ik zag vier weken lang keukens. Keukens met nieuwe snuffen. Keukens met ingebouwde wasmachines en ingebouwde strijkmachines. Je moest op een knop drukken, dan schoot de vuilnisbak met een uitnodigend gebaar naar buiten, en als je er iets in deed trok hij zich daarna bescheiden terug achter een wit glanzend deurtje. Ik werd zo meegesleept door alle nieuwigheden. Ik rende met een opschriftboekje van 'Our Dixie Home' in Hoensbroek naar 'Yvonne' in Laren en betastte gootstenen en mengkranen. Ik raakte totaal bezeten van witte toestellen met knopjes

en van glas en van plastic en van witte betegelde muren en vloeren en van steriele plastic ontbijtbarkrukken.

Toen de vier weken om waren, zei de architect: Nou, en?

Ik haalde mijn opschrijfboekje te voorschijn. Het stond vol onooglijke krabbels. Broodmes aan touw! stond er. En met drie uitroepetekens: Pakje wasmiddel in kastje, dat er uit schiet en weer terugschiet!! Plankje in badkamer, dat er uit schiet en weer terugschiet! Rijtje pannen, dat uitschiet en weer terugschiet. Het leek meer op een scenario voor een wildwest film, met al dat schieten en terugschieten.

En daar tussen in stond er plotseling: Ik ben niet meer met u alleen, en op de peluw is er geen, o lieveling... Maar dat was een stuk gedicht, dat ik ergens had gelezen en haastig had neergeschreven om het niet te vergeten, en het sloeg dus niet op de broodplank. Die regels leken me overigens het meest functionele van de hele aantekeningenschat.

Nou, en? zei de architect.

Hm... zei ik. Uit al die krabbels kon ik niets zinnigs meer opmaken.

Ik probeerde uit mijn geheugen al die dingen te peuren, waar ik zo enthousiast van geworden was. Ik zag die witte keukens voor me, met hun opklapbare, inschuifbare, uittrekbare, uitschietende en terugschietende toestanden. En de badkamers met hun tegels en ingebouwde haarwasbakken en scheerkwastlaatjes en tandpastahangers. Al dat witte, al dat witte, al dat glanzende... Ik

zag mezelf in zo'n huis, dat zo wit en zo schoon en zo vol knoppen is. Stel je voor, dat je een steenpuist krijgt in zo'n huis, dacht ik. Dan val je zo uit de toon. Dan moet je gewoon het huis uit! Laten we beginnen met de gootsteen, zei de architect.

Ik wil helemaal geen gootsteen... zei ik. Geeft u mij maar een pomp in de tuin. En maak maar een roefje met een oud petroliëkacheltje waar je een pot bruine bonen op kan koken en waar het lekker en gezellig stinkt.

Hij zuchtte. Ik zal dan maar maken wat mij het beste lijkt, zei hij.

Goed, zuchtte ik terug.

De toren van Babel

In mijn onschuld dacht ik, dat het bouwen van een huis een vrij simpele affaire zou zijn. Ze doen het al zo lang... dacht ik. Mensen bouwen al zo lang huizen. Zeker al tienduizend jaar of langer. Het is net zoiets als brood bakken, dat doen ze ook al zo lang. En bouwen... zo'n achtduizend jaar geleden maakten ze al heel ingewikkelde pyramides, dacht ik. En de toren van Babel ook... nou ja goed, het ding is nooit afgekomen, maar nu zijn ze toch al weer zoveel verder en bovendien: mijn huis behoeft geen toren van Babel te worden, liever zelfs niet. Zo maar een huisje. Op de tekening, die de architect voor ons gemaakt had, was het zo eenvoudig. Enkel maar een paar kamers, rechte kamers, naast elkaar en een plat dak. En geen kwestie van spitsbogen of beeldhouwwerken, of van torentjes of van kantelen of van koepels of erkers of koekoeksramen, zo maar rechttoe, recht an een huis. Dat kon niet zoveel hoofdbrekens kosten, dacht ik.

Maar later heb ik zo'n spijt gekregen. Zo'n oprechte spijt, dat we het maar niet liever zelf hebben gedaan. Helemaal zelf, net als de vogeltjes. Van pluisjes en veertjes desnoods, van takjes en een beetje spuug en stukjes wrakhout en hier en daar een punaise. Het zou natuurlijk een kwestie van jaren geworden zijn, maar dat werd het nu ook. Want ziet u, voordat ze beginnen moet er eerst zoveel ruzie gemaakt worden.

Ik heb aldoor geprobeerd om mij er buiten te

houden, maar dat ging niet want per slot was het mijn huis.

In theorie is het zo: De architect maakt het plan en de aannemer neemt het aan. Maar in de praktijk blijkt, dat de aannemer wel aannemer heet maar niet zo erg grif van aannemen is. Het duurt erg lang voor hij alles wil wat de anderen ook willen. En toen iedereen het eens was, moest het plan naar de schoonheidscommissie. De schoonheidscommissie ging er gezellig mee in een hoekje zitten en bekeek het aandachtig gedurende zes maanden en zei toen: Nee, zo'n plat dak vinden wij niet zo leuk. Wij vinden een kap er op aardiger. En toen zei de architect: O, maar dan moet het hele plan anders. En hij tekende een nieuw plan. Dat nam een paar maanden in beslag en daarna zei de aannemer: O juist, maar nu kan ik het niet meer aannemen.

En de architect en de aannemer gingen elkander mokkend zitten aankijken en de zomer ging voorbij en het najaar ging voorbij en als wij het zelf hadden gebouwd met die veertjes en zo, dan hadden we al een heel stuk huis gehad en nu stond er alsmaar niets.

Ik liet het er niet bij zitten en ik smeekte en bad en jammerde en belde op en schreef brieven, maar ze bleven allebei mokken. Eindelijk zei de aannemer: Goed. Ik zal het doen. Alleen, de stenen zijn nu duurder geworden.

Maar zo murw was ik geworden dat ik alles goed vond, als ze maar begonnen. En eindelijk was het zo ver. Er kwam een bouwput en er kwam een betonmolen. Dat was een duidelijk teken dat ze

zouden beginnen, en bleek van aandoening stond ik er naar te kijken.

Eén man stond er bij.

Het gaat vriezen, zei hij. Morgen vriest het.

En dan? vroeg ik.

Dan ligt het stil, zei hij. Daar is niks aan te doen. Dan ligt alles stil.

En de volgende dag vroom het. En de vorst hield een paar maanden aan. In die tijd was er ook geen ruzie. Maar toen het dooide begon de ruzie weer. Het bleek dat in die tijd de spijkers zoveel duurder waren geworden en ook de cement. En ze gingen elkander weer mokkend zitten aankijken.

Zie je... dacht ik. Al tienduizend jaar bouwen ze en het wordt toch nog altijd de toren van Babel.

Opzichters

Een huis in aanbouw heeft niets aanlokkelijks, vind ik. Integendeel, het is kil, koud, nat, vies, rommelig en o, wat klein allemaal.

Dat zal de badkamer wel moeten worden, maar waar is dan... O nee, dat is de badkamer niet, het is de huiskamer! Hoe kan daar ooit in geleefd worden? En daar... die paar vierkante centimeters... dat moet dan zeker de slaapkamer zijn? Maar daar kan nooit een bed in. Wat een huis, dacht ik. Ik kan er misschien zelf net in en de bromtol van m'n zoontje kan er dan nog bij en verder niets.

Maar dat is altijd zo, zeiden de mensen die 't weten kunnen. Iedereen, die z'n huis ziet, als het nog niet uit het ei is, schrikt zich altijd een ongeluk. En denk er om... je moet oppassen... zeiden ze er bij: Heb je wel 'n goeie opzichter? Anders kunnen ze zo gek gaan bouwen. Dan zetten ze 't huis andersom. Of ze maken er geen één deur in. Of ze vergeten de W.C. En dat is lastig, dan moet je altijd voor 't minste of geringste naar de burens. Je moet zelf iedere dag gaan kijken... zeiden ze... anders gebeurt er zo iets. En pas op dat ze je niet per ongeluk inbouwen, als je er bent, dat is ook al eens voorgekomen.

Ik ging dus wel iedere dag kijken op 't werk. Het heette in dat stadium nog niet 'huis' maar 'werk'. En als ik er kwam zag ik er altijd één man staan. Hij was een opzichter. Maar het was wel iedere dag weer een andere man. Dat klopte want de ar-

chitect had een opzichter en de aannemer ook en de schoonheidscommissie ook en wij zelf hadden een opzichter en al die andere opzichters hadden ook weer opzichters aangesteld.

Wanneer ik er kwam kijken, stond er een opzichter.

Goeiemorgen... zei ik dan opgewekt.

Mô, zei hij somber.

Vlot het nogal? vroeg ik dan vrolijk.

Hij nam de pijp uit z'n mond en zei: Dat wordt niks hier. Zeg u maar gerust aan Van Duuren dat het zo niks wordt.

Wie is Van Duuren, dacht ik dan, maar ik durfde 't hem niet te vragen, omdat hij toch al zo boos keek.

De volgende dag kwam ik weer. Dan stond er een ander, ook met laarzen en een bontkraagje. Eentje, die ronduit lachte toen ik vroeg hoe het er mee stond.

Pha, zei hij. Mooie boel. Als u Krophals niet waarschuwt, nou dan staat het werk volgende week voor goed stil.

Krophals... Ik probeerde me te herinneren of ooit de naam Krophals was gevallen in mijn omgeving. En de volgende dag vroeg ik aan de volgende opzichter: Bent u meneer Krophals?

Nooit van gehoord, zei hij. Ik ben hier de opzichter. Maar als u Dufzwager te pakken kan krijgen dan moet u zeggen dat het hier hopeloos en faliekant verkeerd gaat!

Waar is Dufzwager dan? vroeg ik treurig. Waar kan ik die man dan bereiken?

Vraag u mijn wat... zei hij. Die Dufzwager had

hier moeten wezen! En kijk nou 's! Hij wees schamper naar het stukje muur. Is dat een spouwmuur!?

Ik gaf toe dat het de lorrigste spouwmuur was, die ik ooit gezien had, hoewel ik nooit van een spouwmuur gehoord had.

In elk geval was iedereen 't er over eens dat het nooit wat worden zou. De loodgieter schudde het hoofd en zei: Als Houtmans dat niet verandert kan ik hier niet werken. De timmerlieden, de man die het terrazzo moest leggen, de stucadoors, de man van de centrale verwarming, allemaal kwamen ze op me toe en vertelden me ernstig dat het zo niet ging en dat het de schuld was van Kouhond, van Repeldons en van De Bruin.

Je moet ook nooit gaan kijken naar zo'n huis in aanbouw... zeiden mijn vrienden, die het weten konden. Het is zo deprimerend.

Nadat ze dat gezegd hadden, ging ik niet meer. En als iemand vroeg: Hoe staat het nu met je huis, dan zei ik: O, het gaat niet door. Het is helemaal misgegaan. Hoe komt dat dan? vroegen ze verbaasd. Tja, zei ik dan. Het is de schuld van Van Duuren, Krophals, Dufzwager, Houtmans en... hoe heetten die andere zeven nu ook alweer...

En het wonderlijkste was dat het huis er toch kwam. Ondanks Houtmans, Repeldons, Kouhond en De Bruin.

Wat zal ik blij zijn

Laat nooit een huis bouwen. Het duurt tientallen jaren voor het klaar is.

Men is oud voor het klaar is, oud, grijs, afgeleefd, moe en afgeknapt. Achteraf beseft men weliswaar dat het geen tientallen jaren geduurd heeft, nee, nauwelijks een jaar, maar dat ene jaar breekt u naar lichaam en geest.

Het ongeduld wordt steeds groter, het verlangen om aan die eigen ontbijttafel in dat eigen huis te zitten, wordt steeds brandender, de dagen slepen zich voort er komt geen eind aan het wachten... Ik betrapte me er op, dat ik hele uren achtereen uitriep: O, wat zal ik blij zijn als het dak er op zit. En later: O, wat zal ik blij zijn als de deuren er in zitten. En: O, wat zal ik blij zijn als ze gaan verven. En: O, wat zal ik blij zijn als ze klaar zijn met verven. Toen, tijdens die bouw, heb ik pas ontdekt hoe 'n eigenaardige zaak dat toch is, met dat blij zijn. Ik realiseerde me dat ons hele leven als een snoer kralen aan elkaar hangt van... Wat zal ik blij zijn als.

Niet alleen met huizen bouwen, nee, aldoor roepen we: Wat zal ik blij zijn als ik die baan heb. Wat zal ik blij zijn als die kies er uit is. Wat zal ik blij zijn als die ijskast is afbetaald. Wat zal ik blij zijn als m'n zuster er is. En hebt u er wel eens op gelet, hoe kort dat blij zijn maar duurt? Maandenlang hebt u gezeurd: als die kies er maar eenmaal uit is, wat zal ik dan blij zijn. En als die kies er dan uit is, dan bent u hooguit drie kwartier

blij. En als uw zuster er eindelijk is, na jaren, dan bent u één dag blij en de volgende dag begint u weer te denken: Wat zal ik blij zijn als m'n zuster weer weg is.

Misschien zit daarin wel het hele bedrog van het leven: Wat zal ik blij zijn als ik op reis ben en wat zal ik blij zijn als ik weer terug ben. En dan schelden we nog op de kat die aan de deur krabt om er uit gelaten te worden en die een minuut later weer krabt om er in gelaten te worden. Wat doen wij ooit anders dan krabben aan duizenden deuren om erin en eruit gelaten te worden.

Deuren... zei ik. Het was met onze deuren een beetje wonderlijk. De voordeur namelijk lag een goede drie meter boven de begane grond. Dat kwam omdat ze het terrein eerst hadden afgegraven, om het huis te bouwen en het nu weer moesten ophogen. Dat afgraven hadden ze vlot en met wellust gedaan, maar van het ophogen kwam niets. Als we er in wilden moesten we over een steile wiebelige plank balanceren en soms, als die plank om een of andere reden verdwenen was, moesten we met touwladders in en uit. Het hinderde niet zo erg, zolang we er nog niet echt woonden, het was zelfs wel boeiend en toch konden we niet laten telkens te verzuchten: Wat zal ik blij zijn, als dat terrein is opgehoogd.

Iedere middag hees ik me met veel halsbrekende toeren in het huis, zo: 's avonds tegen de schemering, als de werklieden weg waren, en dan ging ik voor het raam zitten, op een omgekeerde emmer, want dat was de enige stoffering van het interieur. Zo'n huis dat bijna, bijna klaar is, zo tegen de

avond, heeft iets heel fascinerends. Ik sleepte de emmer beurtelings voor ieder raam en keek naar de uitzichten. Er was een uitzicht op drie schapen en een uitzicht op een koe. Ik zette de emmer midden in de huiskamer, ging er op zitten en ik zei: Wilt u nog een glaasje sherry? Nee, dacht ik dan, hier klinkt dat niet zo goed, misschien moeten we de zithoek meer daar voor het raam vestigen. Dan sleepte ik de emmer weer een eindje verder: Wilt u misschien nog een glaasje sherry? En dan ging ik weer uit het voorraam zitten kijken op de emmer. Daaronder gaapte de diepe afgrond. Hoe lang zou het nog duren, voor ze eindelijk dat terrein gingen ophogen. Maar... zo dacht ik, zou het eigenlijk niet veel aardiger zijn, als het *niet* werd opgehoogd? Misschien zouden we voor het huis een slotgracht kunnen aanleggen, met een ophaalbrug. Zou dat niet eindelijk het zo vurig gewenste gevoel van beslotenheid geven? En iedereen die dan op bezoek komt zou dit met een klaroenstoot van af de weg aankondigen. Dan zou ik uit m'n raam kijken en zeggen: O, die man ziet er uit of hij van de omzetbelasting is, nee, laat de slotbrug maar op.

Ik raakte helemaal gewend aan de idee, terwijl ik zo uit het raam zat te turen.

Hee... klonk er een stem, ergens beneden op de weg. Ik boog me uit het raam en daar in de diepte stond een kruidenier. Een van de vier en dertig kruideniers uit de streek. De andere drie en dertig waren allemaal al komen vragen of ze voortaan de klandizie mochten hebben, wanneer we er metterdaad zouden wonen, maar deze was nog

nooit geweest.

Hebt u altijd gemberkoek? riep ik luid.

Ja, schreeuwde hij terug.

Dan is het goed! brulde ik. Kom dan het volgend jaar maar, als het huis klaar is. Hij straalde van geluk en fietste verder. En ik dacht: Wat zal ik blij zijn als ik het eerste stuk gemberkoek in dit huis eet.

Open haard

We waren voornamelijk trots, toen we die eerste dagen in ons nieuwe huis zaten. Trots op iedere steen, trots op iedere balk, zo trots alsof we zelf jarenlang bezig waren geweest met troffels en kalk en hout, en toch hadden we zelf alleen er naast gestaan en gejammerd omdat het zo lang duurde.

En als er bezoek komt, gaan we een vuur maken in de open haard, zei mijn man.

Hè ja, zei ik. En dan doen we ook de petroleumlamp aan.

Een mens is een zonderling wezen. Hij rust niet, voor hij een huis heeft met centrale verwarming en elektrische verlichting en als hij dat eenmaal heeft, wil hij een open haard en een ouderwetse petroleumlamp omdat het zo romantisch is en zo lekker primitief. En zo sfeervol.

Ons eerste bezoek kwam. Het waren Linda en Klaas en natuurlijk moesten ze eerst alles zien. Alles. Ze moesten het kolenhok zien en wij legden hun precies uit, hoe goed het was gemaakt en hoezeer het zich onderscheidde van alle andere kolenhokken op aarde. En ze moesten de stoep zien, buiten, want zo'n stoep vind je nergens. En het tegelpad achter het huis.

Kijk, mooie tegels he? zei ik vergenoegd.

Enig zeiden ze.

Toen lieten we hun de vliering zien en we lieten hun de nieuwe bedden voelen en daarna moesten ze weer het balkon op. Het was wel erg koud en

het sneeuwde, maar ik stond er op, dat ze het balkon zouden zien, want van daar uit kon je zo leuk naar binnen kijken, in de huiskamer.

En nu nog even de tuin in, zeiden we. Vinden jullie dit een goeie plaats om een kippenhok neer te zetten?

O ja, enig, zeiden ze.

En het berghok hebben jullie nog niet gezien. Kom toch eens gauw mee kijken naar het berghok. Het is nog niet helemaal op orde, maar daar moet je maar niet naar kijken.

Wat een enig berghok, zei Linda.

En lijkt je dit geen leuke plaats om een plank te timmeren voor lege flessen?

O ja, kostelijk, zei Klaas.

Nou, dan gaan we nu de open haard aansteken! riep ik vrolijk. Je zult eens zien, dat geeft zo'n sfeer.

We hadden de open haard nog nooit gebrand en het was dus een feestelijke inwijding. Eerst moesten we een bouwwerk maken van papiertjes en hele kleine houtjes. Mijn man en ik waren er ruim een uur mee bezig, terwijl onze gasten zaten toe te kijken. Het brandde als een lier. Toen deden we er wat grotere takken op, die heerlijk smeulden en ten slotte kolen, want blokken hadden we niet. Het begon wel te roken.

Enig, zei Linda. Uche uche.

O, die rook gaat wel weg, zei ik enthousiast. Dat heb je altijd in het begin. Er kwamen nu hele wolkenformaties uit de schouw te voorschijn. We moesten allemaal wel heel erg hoesten en de tranen drupten ons over de wangen.

Gooi er een sch--scheut petr--uche--uche op, zei ik half stikkend.

We goten er een scheut petroleum op en er kwam een prachtige steekvlam maar vlak daarop weer enkele kolommen rook.

Hij doet het niet... zei ik teleurgesteld. De schoorsteen trekt niet. Laat 'm dan maar weer uitgaan.

Uit laten gaan? zei mijn man. Welnee, ik zal er nog wat kranten opleggen en nog wat houtjes. Hij kreeg een koppige rimpel op z'n voorhoofd en ik ging hem maar weer helpen om een nog kunstiger bouwwerk van houtjes te construeren, hoewel we kramp kregen van het hoesten.

Weet je wat, ik zal de ramen openschuiven, riep ik. Jullie hebt onze schuiframenconstructie nog niet gezien, moet je kijken! Die ramen kunnen helemaal open, zó! En dan weer helemaal dicht, zó! Maar nu laat ik ze openstaan, dan trekt de rook eruit.

Dat was zo, de rook trok eruit, maar er kwamen wel enkele sneeuwvlagen naar binnen en een beetje hagelstenen af en toe.

Enig... zeiden Linda en Klaas. Die schuiframen. Zal ik ze nu maar weer dichtdoen? vroeg ik.

Ze knikten hoestend, want er kwam weer een nieuwe golf rook.

Je went wel aan rook, als je er een tijdje in zit, vinden jullie niet? vroeg ik hulpeloos. Hebben jullie nog geen borreltje gehad? Wel, dat zijn we gewoon vergeten met al dat gedoe om die haard. Of zullen we maar meteen aan tafel gaan, het is al zo laat. En dan doen we de petroleumlamp aan.

Moet je kijken, hoe leuk! Zo echt heerlijk vorige-eeuws! We staken de petroleumlamp aan die een zacht fin-de-siècle-licht verspreidde over de ossenhaas en het brussels lof.

Enig, hè? zei ik.

Enig! zeiden ze. Wat een sfeer!

We gingen eten, maar het was een beetje moeilijk om te eten, wanneer je zo moet hoesten.

Doe die haard nou toch uit, riep ik.

Hoe kan dat nou... zei mijn man. Ik kan er toch niet een emmer water over gooien?

Waarom eigenlijk niet, zei ik en ik haalde de fluitketel, boordevol water. Het siste geweldig en er kwam nu witte stoom af, erg mooi om te zien. Ziezo, zei ik, het vuur is gedoofd. Het stinkt wel verschrikkelijk, maar dan zetten we wel weer eventjes de grote schuiframen open. En inderdaad, toen we een half uur de ramen open hadden gehad was de stank verdwenen en de rook ook, bijna. We gingen weer terug aan tafel, waar Linda en Klaas tegen elkaar aan zaten onder een plaid.

Hee, zei ik. Jullie bent helemaal zwart. Kijk, het sneeuwt hier zwart. Komt dat allemaal uit de haard? Zou dat de neergeslagen rook zijn? Wat interessant.

Jij ziet ook zwart... zeiden ze. Je hebt pikzwarte neusgaten. O kijk, het is geloof ik de lamp, hij stoomt. Kan dat?

Dat kan niet, zei ik. Maar er kwam een dikke zwarte walm uit de lamp. Over het brussels lof vielen dikke zwarte vlokken.

Draai 'm neer! Doe 'm uit... schreeuwde ik. En

even later zaten we weer bij electrisch licht en bij de ruïnes van het open vuur, en we reinigden ons met grote witte zakdoeken.

We vonden het enig, zeiden Linda en Klaas, toen ze weggingen.

Ja hè? zei ik. En komen jullie gauw 's terug? Dan zullen we zorgen dat de haard weer brandt. En de lamp.

Hè ja, zeiden ze.

Binnenhuiskunst

Ziezo, het huis is ingericht en wij met onze grotmensenogen vinden het erg geriefelijk en doelmatig en gezellig. Er zijn stoelen waar je op kunt zitten, vloeren waar je op kunt lopen, bedden om in te liggen en verder allerlei snoeren en dekschalen en gedichten van Rilke.

Nu is het echter zo merkwaardig dat kleine jongetjes en katten zo'n huis heel anders bezien dan wij en er ook op een totaal afwijkende manier gebruik van maken.

Wat de kat betreft: zij is komen aanlopen. Ze zat op een donkere avond voor de deur, in de regen. Toen we opendeden, kwam ze binnen met een fiere staart en een verongelijkt 'mauw', wat betekende: Had je niet wat eerder kunnen opendoen en waar is hier het toilet? Wij gaven haar een bakje zand en een bakje eten, dus de essentiële dingen voor een katten-existentie en vanaf dat moment beschouwde zij ons huis als het hare. Ze ging op de kapstok zitten en keek ondoorgrondelijk met amberen ogen naar alles wat daar beneden krioelde, en naar ons, die zich zo druk maken om allerlei nutteloos gezeur.

Als de dag begint, neemt mijn zoontje de poes bij de kop, stopt haar ergens onder z'n arm en sleurt haar mee de trap op. Achter hem sleept dan een eindeloos kattenlijf en van voren kijkt een gelaten kattenkop van onder zijn armpje uit. En toch blijft de poes spinnen.

Wij gaan dan hard schreeuwen en we roepen:

Nee, niet doen. En dan gaan we lange ethische betogen houden in de trant van: Die zoete poes, je doet haar pijn, en je mag de poes geen pijn doen want dieren voelen ook en als je het weer doet mag je niet meer met de poes spelen...

Dan kijken ze allebei schuldig. Mijn zoontje laat de poes los, maar twee minuten later zijn ze samen onder een logeerkamerdeken in het droge bad en spelen autobusje. Hij houdt haar opnieuw in een moordende greep, maar toch blijft de poes spinnen. En de poes, zij spinde voort...

Zo nu en dan wordt het me te bar. Dan ga ik die twee van elkander scheiden met geweld en dan gaan ze voor een ogenblik ieder hun eigen leven leiden. De kat wandelt dan in den hoge: langs richels en ribbels en balken, over leuning en kasten en radiatoren; 't is net, alsof ze een weddenschap heeft afgesloten om nooit met de voetjes op de grond te komen. Ze vindt het een exquis genoeg om tussen de kopjes van het koffieservies te lopen en ons te horen hijgen van angst. Van daar uit strekt ze een elegante teen uit naar de klimplant en hipt dan, zonder één haar van de koffiekopjes te krenken, op de vensterbank, waar ze geruime tijd is geëngageerd in het kijken naar een luie wintervlieg.

En het jongetje heeft ook zo z'n eigen visie op het interieur. Hij rust niet voor alle meubelen in één hoek zijn geschoven, dan bouwt hij ze daar vol met pannen, het vergiet en de komkommerschaaf, en zo mogelijk een paar dekens, en dat alles smeert hij vol met plasticine. Hij heeft dit materiaal in alle kleuren en ik heb het hem zelf gegeven, om-

dat de psychiaters zeggen dat het zo goed is voor kleine kinderen en ze dan niets hoeven te verdringen. Wat de ouders dan allemaal moeten verdringen, daar houdt de psychiater zich niet mee op. Wel, van dat plasticine maakt hij grote platte koeken en kleeft die tegen alle meubelen en in 't algemeen tegen ieder voorwerp wat onder zijn bereik komt. Wanneer wij gezeten hebben en weer opstaan, lopen we de hele verdere dag met rode en blauwe plakaten op ons achterwerk, totdat een voorbijganger zegt: Ik weet niet of u 't weet, maar er zit iets aan u vast van achter...

Ja, kleine jongetjes en katten bezien een interieur anders dan wij. Ze gebruiken de stoelen om over te lopen, de gordijnen om aan te hangen en er aan heen en weer te wiegen. Ze gebruiken de elektrische snoeren om joelend mee te spelen en de gedichten van Rilke om op te liggen.

En aangezien het jongetje en de kat de belangrijkste en de overheersende persoonlijkheden zijn in ons huis, vraag ik me af, of het wel zo verstandig is, dat wij ons bij de inrichting hebben laten leiden door de ideeën in de etalages van een model-woninginrichting. En of wij ons niet veel beter een boek hadden kunnen aanschaffen: 'Binnenhuiskunst voor katten en jongetjes'. Als zoiets bestaat. En als het niet bestaat, zal ik het binnenkort schrijven. In drie delen.

Lamp

Als men mij vraagt: Wat vindt U de moeilijkste taak die het leven u oplegt, dan zeg ik gedecideerd: Een lamp kopen.

Gelukkig komt het niet zo erg veel voor, maar een paar dagen geleden moest het. We moesten een schemerlamp hebben op de piano. Ik begon dus met kijken. Kijken voor alle lampen-étalages. Misschien zit daar de fout; als je een lamp koopt, moet je niet eerst gaan kijken voor alle honderd veertien lampenwinkels in de stad, want ieder van die honderd veertien winkels heeft minstens zeshonderd lampen in de étalage staan. Ik kreeg dan ook het gevoel: er zijn teveel lampen op aarde, en zulke gekke! Lampen met molentjes, lampen met bloemetjes, lampen als paddestoelen, lampen als wiegen, lampen als cocottes, lampen die hun hoofden agressief naar voren steken, lampen als V2's, lampen met treurig geknakte halsjes... en ik stond bij iedere étalage maar te kijken en werd langzaam een beetje gek.

Nou moet het maar 's uitwezen, dacht ik, ik ga nu maar 's naar binnen en koop een lamp. Gewoon. Dus ik ging een van de grootste lampenwinkels binnen met het vaste voornemen een lamp te kopen.

Er kwam een heer met sneeuwwit haar op mij af, die vroeg: Waarmee kan ik u van dienst zijn, mevrouw?

Ik wou graag een lamp zien, zei ik.

Het viel me meteen op, hoe gek mijn antwoord

was: 'Ik wil graag een lamp zien' ... als je wekenlang niets anders hebt gezien en als je bovendien in een winkel staat met niets dan brandende lampen om je heen.

Maar hij vond mijn antwoord niet gek en hij zei gelukkig ook niet: 'Het spijt me, dame, maar daar kan ik u niet aan helpen...' Nee, hij werd heel enthousiast en bracht me bij een wulpse hoepelrok met fluwelen strikken.

Nee... die niet... zei ik.

Toen liet hij me een lamp zien met een onderjurk, en toen een soort schip en toen een reeks kille vijandige metalen lampen.

Nee, die niet, zei ik telkens. O nee, die niet.

Maar hij was zo gedistingeerd, deze heer en zijn haar was zo sneeuw wit. Ik begon het zo pijnlijk te vinden. Ik had nu zeker al weifelend naar zeven en tachtig lampen gekeken en ik zag aan zijn ogen dat hij dacht: Alweer zo'n wijf dat niet weet wat ze wil.

Dan heb ik nog iets zeer speciaals voor u..., zei hij. En hij bracht een soort van brilslang tevoorschijn. Een zeer aparte lamp, zei hij.

Tja... zei ik. Ik durfde niet wéér nee te zeggen. Een lamp voor uw leven, zei hij. En hij begon nu heel druk en sympathiek te praten, zijn ogen straalden... ja zijn ogen waren als lampen.

Ik keek om me heen, om nog haastig een andere lamp uit te kiezen, maar ik voelde de winkel om me heen draaien... ik werd misselijk... alle lampen zwaaiden heen en weer.

Deze dus maar... zei hij... de prijs is zeer voordelig, f49,50.

Vooruit dan maar, dacht ik. Dan geef ik dat kreng wel weg op straat. Maar negen en veertig gulden vijftig... kreunde het in me.

Hij had de bon al geschreven. Ik breng u even naar de cassa. De sneeuwwitte heer stond te kijken, hoe ik mijn beurs tevoorschijn haalde en de juffrouw keek ook en nog een Hogere Heer keek ook.

Ik haalde vijftig gulden tevoorschijn en strekte mijn arm uit. De juffrouw pakte het biljet vast. Toen trok ik het biljet met een wild gebaar terug, draaide me om, duwde de sneeuwwitte heer opzij en holde de winkel uit.

Ik had het gevoel dat ze me alle drie achterna holden en ik had willen doorrennen tot Haarlem. Nee, dat doen ze niet... dacht ik... ze komen me niet achterna. Ik ging wat langzamer lopen en hoorde achter mij haastige voetstappen. Ik keek om. Daar had je het! Dus toch! De sneeuwwitte heer liep in een looppas achter mij.

Ik draaide me om, ging voor hem staan en zei: Het spijt me, meneer, ik heb me bedacht en ik doe het toch maar niet.

Pardon...? zei hij. Hij keek me peinzend en verwonderd aan. Hij was het niet. Het was een andere sneeuwwitte heer.

Die nacht droomde ik, dat ik over het Damrak liep en de heer met de brilslang-lamp me achtervolgde. Ik wil niet! schreeuwde ik... Ik heb me bedacht! Maar uit alle steegjes kwamen nu sneeuwwitte heren met lampen, die ze brandend omhoog hielden. Ze omsingelden me... ze gooiden me omver... Help... de brilslangen...! gilte ik.

Mijn man maakte me wakker en zei: Eerst droomde je over lampen en nu weer over brilslangen. Ik koop geen lamp meer... zei ik de volgende dag. Ik kan het niet. Ik probeer het ook niet.

Maar nu net de vorige week kwam er een pak, waarin het cadeau zat van onze vrienden de Kerselaars. Voor het nieuwe huis... stond op het kaartje.

Het was de brilslang. Hij kronkelt zich nu op onze piano en ik laat het maar zo. Het is nutteloos om zich tegen het noodlot te verzetten.

Uitgaan

Als ik 's avonds de krant opensla en ergens op de vierde pagina lees: ‘Velen die zich gespitst hadden op het Chopinrecital van Pietschewietsch, zullen gisteravond ontgoocheld zijn geweest; het spel van Pietschewietsch was slap, conventioneel en ongeïnspireerd...’ dan denk ik: Ha, ik hoef dus gelukkig niet naar Pietschewietsch.

En als ik lees op een andere pagina: ‘Het is ons niet recht duidelijk, waarom de Nederlandse Comedie juist *dit* stuk op haar repertoire zette...’ dan denk ik ook: Ha, gelukkig, daar hoeven we dus niet naar toe.

En als ik dan nog ergens anders in de krant lees: ‘Wellicht zullen er enkelen zijn, wie het werk van de graficus Kees Kat iets zegt, maar ons kon het totaal niet boeien...’ dan vouw ik de krant voldaan dicht en zeg: Wat zalig, daar hoeven we dus ook niet heen. Wel wel, we mogen dus thuis blijven en niets doen.

Het grote nut van critici en recensenten ligt mijns inziens daarin, dat ze ons zo vaak dat opluchtende gevoel geven van: Goddank, daar hoeven we niet naar toe. Ze ontslaan ons van alle mogelijke culturele verplichtingen.

De meeste voldoening putten wij nog uit het *bijna* naar de schouwburg gaan en het dan toch niet doen. Dan zeg ik om half zeven, als we nog op ons gemak aan de rode kool zitten: Stel je voor dat we vanavond naar de schouwburg moesten. Dan zouden we ons nu al moeten aankleden.

Ja, en ons moeten haasten, bah... zegt mijn man. En even later, bij de pudding, zeg ik: Stel je voor, dan zouden we nu in die tram zitten.

Of staan, zegt hij huiverend.

Om acht uur duiken we in onze stoelen met een boek. Stel je voor, zeg ik dan geeuwerig: Als we gegaan waren, stonden we nou te dringen in die nare garderobe. Jakkas ja, knikt hij.

We leggen onze benen op een stoel en we vallen in slaap. Om half tien worden we wakker.

Nu is het pauze! zeggen we triomfantelijk tegen elkaar. Stel je voor, dat we gegaan waren. Dan hadden we misschien de dames Wezelman nog tegen het lijf gelopen.

Om elf uur zeggen we vergenoegd: Moet je ook niet uitvlakken: dat gevecht om je jas, en dan nog in die tram terug!

Ziet u, zó geniet men het meest van thuis zijn. En ik geloof, dat de ware zin van toneelstukken, concerten en tentoonstellingen daarin ligt, dat het zo prettig is als je er niet heen hoeft.

Waarschijnlijk worden we steeds ergere huismussen. Waarschijnlijk blijven we iedere avond thuis met de kat op schoot en de koffie op een pitje. Tot onze dood toe. Maar ik zal altijd de critieken blijven voorlezen en we zullen zeggen: Hè, hè, daar hoeven we dus niet naar toe. En we zullen heerlijk thuiszitten.

Totdat Magere Hein ons komt halen. En dan moeten we wel uit huis. Dan zullen we ons verweren door te zeggen: We hadden zo'n slechte recensie over u gelezen.

Maar het zal ons niet baten.

Buiten

Hoewel ik eigenlijk in mijn hart wel beter wist, had ik toch de illusie, dat buiten wonen een meer landelijke voedingswijze zou meebrengen. Grote, ronde, bruine boerenbroden, formidabele pallieter-hammen, gerookte zijden spek aan de zoldering, melk zó van de koe, sla zó uit de kas, eieren zó van de kip, jam zó van de pruimeboom.

Het is echter gebleven bij soep zó uit het pakje, en dat is dus precies als in de stad.

De melkboer komt gewoon langs met een kar, zoals in de stad en hij heeft flessen melk en zelfs flessen chocoladevla, zoals in de stad, en hoewel de kippen hem fladderend een eindweegs vergezellen, zijn de eieren die hij levert gestempeld en gesorteerd in nullen en andere. En de kippen generen zich daar zelfs niet over.

Wat de jam betreft: we eten hier wéér jam uit zo'n potje met zo'n sluiting. Zo'n sluiting waarop staat: 'Teneinde deze pot te openen bringe men een plat voorwerp aan tussen sluiting en pot'. Iedereen in het gezin gaat dan zijn krachten beproeven met een kwartje en een cent en een dubbeltje totdat vader vloekend de nijptang neemt en het deksel plus een stuk vinger afrukt. Zulke jam, weet u wel?

Daarbuiten is een nieuw lammetje gekomen vanmiddag. Zijn mama was vanmorgen nog in blijde verwachting, hoewel zij dat goed gemaskeerd had onder een wollen maternity-dress. Zij keek mij toen nog aan met een mond vol gras en een blik

van: wat kan 't me eigenlijk allemaal schelen. Toen is ze schouderophalend naar binnen gegaan en zojuist kwam ze weer naar buiten met een bitterklein wit lammetje dat nu met blote voetjes op de besneeuwde aardkluiten strompelt en dat denkt: Had dit nu eigenlijk wel hoeven?

Een mooi kind! roep ik door het raam naar de moeder. Een schattig kind! Ben je niet blij dat het over is?

Ze kijkt me weer even dof aan als vanmorgen, alweer met een mond vol gras. Wat is zo'n schaap toch een weinig geëmotionneerd schepsel. Bij dit beest vergeleken is een doje schelvis voortdurend buiten zichzelf van opwinding.

Iedere dag komt de groenteman de pakjes soep afleveren en voor zijn wagen staat een veel te dik paard. Een keurig net paard in het gareel, zo'n acht-uren-werkdag-paard dat dubt over zijn kinderbijslag. Maar van de week zagen we datzelfde paard ineens bij ons achter in de wei lopen. Het had blijkbaar een snipperdag en het was helemaal bloot. Al die riemen en harnessen en tuigen en oogkleppen waren er af. Het liep eerst bezadigd aan het gras te ruiken, maar toen ineens nam hij een jolige schuiverd en ging draven en zelfs galopperen en daarna ging hij druk liggen rollen op zijn rug.

Een beetje gênant vonden we dat. We kennen hem te goed met zijn kleren aan, voor de kar. We weten dat het een net, degelijk, godvruchtig paard is. Het was alsof mijn dikke oom Frits bloot in de wei dartelde. Als dat gebeurde, zouden we ook bezorgd roepen: Maar oom Frits nu toch, wat

gaat u doen? Denk toch aan uw naam!

Maar de volgende dag bracht het paard weer spuitjes en pakjes soep en hij had zijn colbertje weer gewoon aan. Wel keek hij een beetje schichtig achter zijn oogkleppen.

Ik zal het niet verder vertellen, oom Frits, zei ik tegen hem. Je hebt je even vergeten, maar het blijft tussen ons.

Het paard keek me dankbaar aan.

Huis en liefde

Een huis is voor de vrouw zo belangrijk. Zo belangrijk dat zij als klein meisje er mee speelt en als jong meisje er over droomt. Het is zelfs zo, dat het begrip huis verweven is met haar erotiek; zodra ze verliefd wordt, zodra ze de eerste zoen krijgt, zodra ze in de maneschijs slentert met een jongen, begint er ergens in haar een huis te groeien. Heel vaag weliswaar, en ze kan het nog niet goed onderscheiden, ze kan nog niet zien of er old-finish meubelen in staan en of het behang bloemetjes heeft, maar het is - dat voelt ze goed - gezellig, besloten, veilig, knus. Zodra ze begint te beminnen, begint ze ook een huis in te richten. Huis en liefde zitten bij haar ergens aan elkaar vast.

Mannen weigeren dit verschijnsel te onderkennen. Ze negeren het. Ze wensen het niet te zien, waarschijnlijk omdat zij zelf zo heel anders zijn en ze begrijpen nu eenmaal niet iets wat anders is dan zichzelf.

Die eigenschap van vrouwen, dat zij altijd huis met liefde verbinden maakt dat hun liefde veel minder mobiel is dan die van mannen. Hij kan gemakkelijker overschakelen, maar zij moet in haar hart een heel huis meetorsen, met meubelen, tapijten en een dressoir... ja, en dat is zwaar en onhandig, al is het dan ook een ziels-dressoir. Aan die eigenschap is het ook te danken dat wij nog altijd zo graag willen trouwen en dat we de mannen met de haren het huwelijk inslepen. Als

Mientje en Jan verloofd zijn, is het altijd weer Mientje die begint te redderen, die de plannen maakt, die de adressen afrent van twee ongem. kamers met kookgel., die de uitverkopen na loopt. Zij doet het allemaal en dat moet ze ook wel doen, het is haar natuur, want zonder huis is haar liefde niet helemaal compleet.

En als het huis er eenmaal is, dan is het er ook voor de vrouw. Zij houdt er het meest van, zij richt het in, praat er over, droomt er over, hardop in haar slaap, zeurt er over, meiert er over, juicht er over. Zij zit er de hele dag in, zij houdt het schoon, ze ontvangt er bezoek in, ze laat het aan anderen zien, zij koopt er telkens nieuwe dingen voor en het is een stuk van haar zelf.

Maar gek, juist voor die vrouw is er in het hele huis geen eigen plaats. De kinderen hebben hun kamer, de man heeft een studeerkamer, de hulp heeft een kamertje, maar zij heeft er geen.

Ze mag wel in de huiskamer komen, en ook in de keuken en in de badkamer, ze mag ook in de slaapkamer, maar ze heeft geen terrein, waarin ze alleen zichzelf en haar eigen atmosfeer toelaat. Ze kan niet zeggen: Kom, ik ga maar 's naar mijn kamer. Want ze heeft er geen.

Het zou beter zijn, als ze er wel een had. Een kamer, waarin ze zichzelf kon zijn, zichzelf en niet huisvrouw, moeder, echtgenote van Piet, maar zichzelf. Een kamer, waarin zij haar eigen spullen had, haar eigen boeken en waaruit zij zorgvuldig de atmosfeer van haar gezin kon weren. Ze hoeft er niet *aldoor* in te zitten, natuurlijk niet. Een uurtje per dag, 'n keer een hele avond, 'n keer

een hele middag, altijd wanneer het nodig is. En nodig is het, als ze voelt aankomen:
O o, ik verlies mezelf, ik ga niet *op* in mijn gezin, ik ga er in *onder*.

Bespottelijke overpeinzingen natuurlijk, in een tijd waarin echtparen genoeg moeten nemen met een kamer van vier bij vijf, bij schoonma.

Winterkoninkjes

Ik zit voor het raam en ik heb mijn bril opgezet om vogels waar te nemen.

Daar heb ik me altijd zo vreselijk op verheugd. Ik heb aldoor gedacht: En als ik eenmaal buiten woon, ga ik vogels waarnemen. Ik heb een boekje: ‘Wat vliegt daar?’ heet het, en daar staan ze allemaal in, de inheemse vogels.

In de krant stond gisteren weer zo'n stukje van een vogelkenner. U weet wel... Lenteboden staat er boven. En dat gaat dan in de trant van: ‘Al een week of wat horen wij 's ochtends in de tuin het charmant tiktik ieoe ieoe van het winterkoninkje...’ Ofschoon... was het werkelijk tik tik ieoe ieoe? Ik weet het niet meer, ik moet er eigenlijk de krant weer even bijhalen, maar die ligt waarschijnlijk al in het gootsteenkastje.

Maar goed, *zoiets* was het dan toch wel en dan gaat het verder: ‘terwijl roodborst en pimpelmees niet achterblijven in het luidruchtig concert van onze gevederde vriendjes, nu de natuur aarzelend ontwaakt...’

Zo'n stukje was het en ik vind dit soort stukjes heerlijk.

Ik verwachtte dus, eerlijk gezegd, dat de roodborsten en pimpelmezen en boomkruipers in groten getale bij mij binnen zouden komen vliegen, bedelend om stukjes brood, nu ik buiten woon. Maar er gebeurt tot nog toe niets. En toch zit ik hier nu al van half tien tot half een, met m'n bril op. En alles wat ik gezien heb was een oude vim-

bus, tussen de plukjes gras. Maar daar... o, daar zal je 't hebben, daar komt iets aanvliegen... het zet zich op een struik. Een mus.

En nu begin ik langzamerhand toch te denken: Zou het eigenlijk wel waar zijn van die roodborstjes en die pimpelmezen en die winterkoninkjes? Het zou best kunnen zijn dat die beestjes al eeuwen lang zijn uitgestorven. Vooral die winterkoninkjes. Bestaan ze echt? Nu ik er goed over nadenk: niet alleen heb ik ze nooit gezien, maar ik heb ook nog nooit iemand ontmoet die een winterkoninkje had gezien.

Ik begin te vermoeden dat die vogelkenners best weten dat de winterkoninkjes allang uitgestorven zijn. Maar op een dag hebben ze een vergadering belegd.

Wat moeten we nu doen, zei de voorzitter. Er zijn geen roodborsten, pimpelmezen en boomkruipers meer. Ook geen winterkoninkjes. We zijn brodeloos. We kunnen geen stukjes meer schrijven in de kranten.

Nee, zeiden de anderen heel treurig... Het is waar. We zijn brodeloos.

Maar toen was er een, die zei: Meneer de voorzitter, ik stel voor dat we ons nergens iets van aantrekken en gewoon doorgaan. In werkelijkheid zien we inderdaad alleen maar een lege vimbus en een paar mussen, maar het doet er niet toe. We gaan door. We schrijven lenteboden-stukjes. We schrijven: Al een week of wat horen wij 's ochtends het charmant tik tik ioe ioe van het winterkoninkje, terwijl roodborst en pimpelmees niet achterblijven in het luidruchtig concert van de

gevederde vriendjes nu de natuur aarzelend ontwaakt. En als we dat maar blijven schrijven zal niemand er erg in hebben dat die beesten niet meer bestaan.

Bravo! Bravo! schreeuwde de vergadering. En ze gingen dankbaar uiteen. En daarom zit ik nu te turen, vruchteloos, voor mijn raam.

Er moet iets mankeren

Terwijl ik zo zat te loeren uit het raam, viel mijn oog op de daklijn van een boerderij, een eindje verder. Dat dak staat scheef... dacht ik. Dat dak helt. En hee, het dak van die andere boerderij helt ook. En dat huis in de verte staat ook al scheef. Zou het hier in de streek gewoonte zijn, de huizen naar achter te laten hellen? of... of... een vreselijk vermoeden rees in mij op... òf staan wijzelf scheef? Is ons huis bezig te verzakken? En het staat nog maar een paar weken!...

Ik stond op en schreeuwde: Gauw, gauw, we verzakken! Iedereen kwam aanlopen. Mijn man en de logee en de hulp en we keken allemaal zenuwachtig uit het raam alsof we nog maar een paar minuten hadden om ons met het allernodigste in veiligheid te stellen.

Laten we eerst eens meten, of het wel waar is, zei mijn man. Hij maakte een stuk lood vast aan een touw en liet het langs de deur neer. Het touw week inderdaad een paar centimeter.

Zie je wel! riep ik uit. Nu hebben we eindelijk een huis, en nu valt het om!

Nou,... het valt nog niet om, zei hij. Het zal wel niet verder gaan dan dit. En hij ging vredig verder de krant lezen.

Maar laten we er iets aan doen! Laten we er een man bij nemen!

Wat voor een man?

Ja, dat wist ik ook niet. Ik ben zo gewend om, altijd als we voor een probleem staan, te zeggen:

Laten we er een man bij halen. Als de gootsteen verstopt is, als de sleutel van de kast zoek is, als de geysier het niet doet: laten we er een man bij halen. Het liefst zou ik ook als we treurig zijn, of als we ruzie hebben, of als de toekomst ons drukt, zeggen: laten we er maar een man bijhalen. Maar het is waar, je kunt niet overal een man bijhalen. Er zijn situaties in het leven waar je geen man bij kunt halen.

Nee, we moeten nu gewoon afwachten, hoe het over een maand is, zei hij.

Dat doen we dus nu. Ik verbeeld me, dat ik de vloer voel zakken. Misschien moeten we over een halfjaar de meubelen vastschroeven, om ze te verhinderen allemaal naar een wand te glijden. We zullen palen moeten maken in de huiskamer, waaraan we ons moeten vastklampen, willen we niet telkens naar de voorgevel glijden.

Hou je goed vast! zeg ik dan tot mijn visite. Zit je? Hou je vast, anders ga je!

Is het niet een beetje lastig? vraagt de visite dan, zich krampachtig vastklemmend aan een paal. Och, nee, zeg ik. Je went er aan. En het is trouwens de moderne opvatting in de architectuur. Pisa-bouw. Heus, als je het eenmaal hebt gehad, kun je niet meer wennen op die ordinaire waterpasvloeren. Neem nog een amandelkransje... Zou het zo zijn over een half jaar? Nou ja, dan zien we wel weer. Per slot moet er *iets* mankeren, je kunt niet alles zo volmaakt wensen.

Verhaaltjes

Als je drie jaar bent is het slapen gaan een ingewikkeld procédé dat uren in beslag neemt.

Daar is allereerst de vraag: Wat moet er allemaal mee? Het fietsje, dat spreekt vanzelf. En een autootje en nog een autootje en de kruiwagen. En het oude spoorboekje want daar staat ergens een heel klein autobusje in.

Wanneer mijn zoontje eindelijk in bed ligt, de haren van zijn kruin recht overeind en met vuurrode wangen boven zijn streep-pyama, is het gezin totaal uitgeput. Maar hij nog niet. Nou moet je haaltje tellen, zegt hij. En je moet hier zitten. Goed. Waar moet ik van vertellen?

Van een bossing.

Nee, niet van een botsing deze keer. Het is waar, hij luistert het liefst naar verhalen over botsingen tussen twee auto's of twee treinen, maar ik vind het zo weinig positief om hem uitsluitend met verkeersongevallen te voeden.

Als ik jarig ben, tel je dan van een bossing?

Afgesproken, maar nou tel ik van een prinsesje. Hij gaat achterover liggen, zich verkneukelend. Er was een prinsesje en die speelde in de tuin. Met de bal.

Met de bal van oom Koos?

Met de bal van oom Koos.

En toen?

Toen was ze ineens de bal kwijt. En ze zocht overal. Ze zocht tussen de bloemetjes en achter de heg. En onder de bomen.

En in de sneeuw... vult hij aan.

In de sneeuw, o ja. Weg was de bal. Maar er was in die tuin een put. En er kwam een kikker uit die put en die kikker zei: Dag prinsesje. Dag kikker, zei het prinsesje. Ben je bijgeval je bal kwijt? vroeg de kikker. Jawel, zei het prinsesje. Nou, zei de kikker. Ik heb hem. In de put. Wat krijg ik van je als ik hem teruggeef? Dan krijg je mijn poes, zei het prinsesje. Je poes? vroeg de kikker. Ha ha, wat moet ik nou met een poes? Een poes in de put. Ha ha!

We lachen allebei een kwartier om het voorstel van de prinses.

En toen?

Nou, zei het prinsesje, dan krijg je mijn kruiwagentje en mijn brandweerauto en mijn spoorboekje. Nee, zei de kikker. Daar vin ik niks an. Dan krijg je mijn potje, zei de prinses. Potje? riep de kikker. Wat moet ik met een potje? Om een plasje op te doen, zei het prinsesje. Ha ha riep de kikker. Ik doe nooit plasjes. Wat wil je dan? vroeg het prinsesje. Ik wil in je bedje slapen, zei de kikker. Bah, zei de prinses. Ik wil niet in een bedje slapen met een vieze kikker. Goed, dan krijg je ook je bal niet terug, zei de kikker. Nou vooruit dan maar, zei het prinsesje. Toen nam het prinsesje de bal en ze liep er heel hard mee naar huis en ze sloeg de deur achter zich dicht en ze ging boterhammetjes eten met haar vader en moeder en toen werd er heel hard op de deur geklopt. En wie stond daar op de stoep?

Sinterklaas... zegt mijn zoontje, heet van opwinding.

Nee, domme jongen. De kikker! En de kikker zei: dat meisje heeft beloofd dat ik in haar bedje mag slapen. Wel, zei de koning als ze het beloofd heeft moet het ook maar en toen trouwden ze en de kikker veranderde in een prins...

Maar hij luistert niet meer. Hij ligt met een vraag op de lippen:

Doen kikkers geen plasjes?

Nee, kikkers doen geen plasjes.

Doen lammetjes plasjes?

Ja, lammetjes wel.

Doen monteurs ook plasjes?

Monteurs ook. En nu moet je gaan slapen.

Zijn hoofdje ligt heel zoet en rose op het kussentje en zijn oogjes zijn donker van de slaap.

Ik doe zacht de deur dicht en ga weg. Even later hoor ik hem zingen, want hij zingt zichzelf altijd in slaap: Zie de maan schijnt door de bomen, makkes met u wild gestaak... zingt hij. En daarna: O denneboom, o denneboom hoe staat het met u takken. Hij heeft nu eenmaal Sinterklaas- en Kerstliederen geleerd, hij zal er wel mee doorgaan tot Juni.

En dan ineens, heel hard: *mama!*

Als ik kom aansnellen, zegt hij: Er is een tijger. Waar?

Daar. Hij wijst naar het voeteneind.

Hoesj! Weg tijger, zeg ik.

En hij vraagt alleen nog: Als ik ziek ben de vorige dag tel je dan van een bossing?

Ja, zeg ik. En met die belofte slaapt hij in.

En later

Niet zo wiebelen! zeg ik.

Maar hij laat niet af en even later hoor ik: Kijk 's Mamma, hoe mooi ik wiebel!

Hij heeft zijn kindertafeltje op de bank gesleept en met alle inspanning van krachten daar boven op weer een bankje gezet.

Heel mooi, zeg ik. Pas op, zo meteen val je. Dit laatste is een werktuigelijke uitlating, die ik net zo goed achterwege kon laten. Sinds hij begon te kruipen heb ik veertigmaal per dag minstens gezegd: Pas op, je valt! Die zin is volkomen leeg geworden. En je mooie, schone bloes! roep ik uit, kijk nou toch. Ook al zo iets wat je net zo goed *niet* kunt zeggen. Maar ja, een uur geleden was het echt nog 'het witste bloesje waar vader ooit tegen opvloog', nu is het een vod vol appelstroop. Kijk eens mamma, hoe mooi ik wiebel. Jazeker, het wordt steeds mooier. En steeds hoger. En als hij later... En als hij groot is... Zie je, daar heb je 't weer. Een moeder kan nimmer nalaten te dromen over de toekomst van haar kind. Dromen over de grote toekomst van haar kind. Heel dwaas, natuurlijk, want hoe zonnig die toekomst ook zou mogen worden, beter en mooier dan dit appelstrooptijdperk wordt het nooit en nooit.

Hij zal ongetwijfeld doorgaan met: 'Kijk 's, hoe mooi ik wiebel.' Want de hele maatschappij en het grootste gedeelte van alle menselijk streven steunt op die zin: Kijk 's, hoe mooi ik wiebel. Hij zal misschien op school mooi wiebelen,

zo mooi, dat iedereen jaloers is op z'n wiebel. En daarna? Wat zal hij worden en hoe zal hij wiebelen? Misschien, en daar komt het moederhart weer, misschien wordt hij iets heel hoogs. Een heel hoge ambtenaar, die luncht met de minister. Nou... nee... wat mij betreft hoeft het niet.

Wat dan? Een Big Boss in de Industrie, die luncht met de Prins... Of een succesvol zakenman, die luncht met andere succesvolle zakenmannen. Dat lunchen is namelijk heel belangrijk. In onze tijd ben je iets als je kunt zeggen: Nee, morgen kan ik niet, ik heb een lunch met de Hoge Commissaris... Ja, in deze tijd geldt het gewijzigde spreekwoord: Zeg mij, met wie gij luncht, en ik zal zeggen wie ge zijt.

Of misschien... misschien wordt hij een dichter, een groot dichter. Ik tracht me voor te stellen hoe een dichter zal dichten over twintig jaar. Op het ogenblik doen ze het zonder rijm, zonder metrum, zonder komma's, punten en uitroeptekens, zonder samenhang en zonder hersens. Als het zo doorgaat doen ze het over twintig jaar zonder papier, zonder pen, zonder letters, zonder woorden... misschien is een dichter dan iemand die op een bepaalde, onsterfelijke wijze zijn tenen beweegt. Wordt hij dat? Zo'n dichter? Nou, wat mij betreft hoeft het ook alweer niet.

Wat dan? Een groot geleerde, een groot redenaar, een groot acteur? Of niets van dat alles. Zomaar een van de vele mensen, die dribbelen en ploeteren en die zouden kunnen zeggen: Wij lunchen niet, wij worden geluncht.

Kijk nou 's, hoe hoog ik wiebel!

Ja, en nou is het uit, zeg ik en ik pak hem op en zet hem neer. Hij krijgt onmatig.

Och, ik zal maar ophouden met mijn speculaties betreffende de toekomst. Per slot heb ik daar niets mee te maken, hoe hij later wil wiebelen; het is volledig zijn zaak.

Mocht het zo zijn, dat hij over dertig jaar wiebelt in de Tweede Kamer, dan zal ik er niet bij zijn om hem bij zijn lurfjes te pakken en te zeggen: En nou is het uit!!!

Boeken

Altijd als de Boekenweek nadert, krijg ik de neiging mijn boekenkast op te ruimen. En al ruimende ontdek ik zoveel wat ik nooit heb gelezen en ik denk: De eerstkomende jaren koop ik geen enkel boek. Dat is dus een reactie, die de Commissie voor de Propaganda van het Nederlandse Boek vast niet heeft voorzien.

Het is een beetje schemerig in de kamer en er is niemand thuis en daarom is het heerlijk om eens langs die kast te turen. Kijk Dostojevsky staat naast Agatha Christie! En wat is dat? Homerus staat naast Maria Poppins. Wat schandelijk! Wat slordig! Ik haal gauw Dostojevsky weg om hem bij andere ouwe Russen te zetten.

Waarom doe je dat nou? klaagt hij. Ik stond net zo interessant te keuvelen met Agatha! Over moord.

Neem me niet kwalijk, zeg ik. Ik zal je daar dan maar laten staan. Je hebt gelijk, het moet een heel aardig gesprek zijn, over die ene moord op een oude vrouw in Schuld en Boete en daar tegenover al die keurige, schone, damesachtige moorden van Agatha.

Denk er om, ik wil hier ook niet weg, zegt Maria Poppins. Ik sta zo enig te giebelen met Odysseus. Is 't niet zo, Odie?

Inderdaad, zegt Odysseus. Deze jongedame heeft avonturen beleefd. Hele vreemde. Ik ook. Wij wisselen uit.

Goed, blijven jullie dan maar staan, zeg ik. Maar

op die manier schiet ik niet hard op met ordenen. Wie staan daar nou weer te praten? Dickens met de paedagoge mevrouw Van Andel.

Jouw jongetjes... hoor ik haar snibbig zeggen, jouw Olivier Twist bijvoorbeeld, daar geloof ik niet in. Kinderen, die zo gemaltraiteerd worden in hun jeugd blijven niet zulke wezenloze engeltjes als Olivier Twist. Je bent een masochist, Charles Dickens, met je Olivier Twist.

Ziezo, daar heeft Dickens niet van terug. Maar ik merk wel, dat het doodzonde is om al deze boeken op te ruimen en ze soort bij soort te zetten. Wie is die figuur en waar komt hij vandaan? Hij komt uit mijn oude Leerboek der Staatsinrichting. Ach, nou zie ik het, het is Thorbecke.

Ga weg, zeg ik, u herinnert me zo aan mijn schoollokaal...

Laat mij even... murmelt hij beleefd. Ik sta wat te praten met de Gebroeders Grimm. Over liberalisme.

Waarom zou ik ze eigenlijk maar niet allemaal laten staan, zoals ze staan? Waarom mag Winnie de Poeh niet naast Hamlet staan? Ze hebben het wat gezellig met zijn beidjes.

En eigenlijk is de opvatting dat boeken soort bij soort moeten staan, totaal onjuist. Klassieken bij klassieken en sprookjes... waarom? Een hele groep moderne prozaïsten bij elkaar: Schierbeek en Vinkenoog en Blaman... dat krijgt een bepaalde kleur en een bepaalde geur. En zo'n brok klassieken krijgt direct iets dufs en beschimmelds. Het is net als met mensen: Meneer Jansen in een groep is een heel ander wezen dan meneer Jansen

apart. Meneer Jansen apart is veel aardiger en boeiender. Daar staat Gijsbert Konijn met Goethe te praten... En ze zijn nog lang niet uitgepraat.

De wereld

Je moet kinderen nooit voorliegen en je moet kinderen nooit uitlachen. O, wat doe ik m'n best om me d'r an te houden. Maar wat weten we precies van de voorstellingen, die zo'n driejarig jongetje zich maakt bij alles wat je zegt, alles wat je belooft, alles wat je zo terloops opmerkt.

Kijk's! De trein komt binnen! zeg ik tegen hem. Wij wonen vlak bij een minuscuul stationnetje, waar een elektrische trein langs raast en er soms genadig stopt. Kijk! De trein komt binnen.

Hij laat verschrikt zijn krentenbol vallen en klampt zich aan me vast met ogen vol verrukte verbazing. En pas als de trein piepend stopt, begrijp ik het. Hij dacht dat de trein door de ruiten heen in de kamer zou denderen. Dit is natuurlijk een grote teleurstelling en maar een heel klein beetje een opluchting. Ha ha lach ik en hij kijkt me pijnlijk getroffen aan. Zie je wel, 't mens is toch een oplichtster, denkt hij. En hij heeft gelijk. Precies zoals laatst, toen hij naast me dribbelde en ik aldoor riep: Schiet op, we moeten de trein halen. Toen meende hij ook, dat we met de trein, ingepakt, huiswaarts zouden keren.

Zonder het te willen bedrieg ik hem dus telkens een klein beetje, omdat hij nog maar zo'n droevig eindje gevorderd is in de taal en nog geen beeldspraak gewend is. En beeldspraak komt nu eenmaal vaker voor dan u denkt.

Ga maar niet naar pappa, zeg ik. Pappa heeft nou zoveel aan z'n hoofd... Maar heel nieuwsgierig

gaat hij toch kijken om de deur van zijn vaders kamer en hij komt ontmoedigd terug. Pappa heeft niks aan z'n hoofd... verklaart hij. Wat zou hij zich hebben voorgesteld? Een aantal huishoudelijke artikelen, of herenmode-artikelen?

Een poosje geleden kwam er een mevrouw bij ons op visite. En ben jij een grote jongen? vroeg ze. Nee, zei hij. Ik ben een klein jongetje. Dat was waar. En van wie heb jij dat mooie vliegmachinetje gekregen? vroeg ze. Van oom Otto, zei hij. En vind je oom Otto lief? Ja, zei hij gehoorzaam, hoewel hij oom Otto uit Brussel niet vaak ziet en geen bepaalde affecties voor hem koestert, buiten het vliegmachinetje om.

En waar woont oom Otto? vroeg de dame. Hij moest er eerst een tijdje over nadenken. Toen begon het te lichten. Oom Otto woont in Kees Brussel, zei hij voldaan.

Nadat de mevrouw was weggegaan, zei ik lachend tegen mijn man: Zag je hoe haar ogen telkens naar de lamp gingen? D'r ogen? vroeg mijn zoontje. Naar de lamp? Het speet hem kennelijk zo, dat hij die ogen niet had zien vliegen.

Het is dan ook een ingewikkelde wereld voor hem. Voor ons ook natuurlijk, daar gaat het niet om.

Ziek

Mijn zoontje is een beetje ziek, niet erg maar een heel klein beetje, en het komt, omdat de dokter hem vanmorgen een prik heeft gegeven. Dat was op zichzelf al een enorm vuile streek, zo'n man, die bijzonder lief en kameraadschappelijk met je praat en dan ineens je mouwtje opstroopt om met een naald plotseling en fel in je arm te prikken. Hij is er dan ook erg ontdaan van geweest en heeft wel een uur rancuneus zitten broeden in een hoekje, toen de verrader weg was.

En nu is hij dan een beetje ziek van die prik en ligt in bed met vage dronken oogjes. Hij wil niet luisteren naar het verhaal over de ophaalbrug en hij wil zelfs niet een groen zuurtje. En al z'n lef en drukte is verdwenen.

Ik ga een beetje lopen opruimen in de huiskamer en vind daar nog allerlei roerende sporen van zijn bedrijvigheid. De beer ligt onder een dekentje met zijn hoofd op een kussen; trouwens overal in huis zijn wonderlijke bedden ingericht: een voor het girafje en een voor de armloze pop en zelfs ligt er ergens één lucifer in bed, met z'n kopje op een kussen en toegedekt onder een lap. Wij zijn er nu aan gewend, maar eerst braken wij voortdurend bijna onze nek over de vele slaapsteden waarin de wollen wezens van ons huis waren neergelegd.

Kijk, daar onder de tafel vind ik zijn krentenbol. Alle krenten zijn er heel voorzichtig en vaardig uitgepeuterd.

Ik ga maar weer 's kijken, of hij soms zieker wordt. Hij ligt zo vreemd te hijgen en verder is hij zo stil en zo slap. Zou dit wel normaal zijn? Die dokter zal toch niet per ongeluk teveel serum in hem gespoten hebben? Of een heel verkeerd serum? Ik word opeens heel angstig. Zou ik die man durven opbellen? Nog even wachten, denk ik, maar als ik dan in de huiskamer voor het raam sta, zie ik allerlei afschuwelijke visioenen: de dokter handenwringend...: mevrouw... het is mijn schuld niet... gelooft u mij... het kwam door de apotheek... ze hebben me het verkeerde gegeven... dat kan zo makkelijk gebeuren, nietwaar...?

Ik breng mijn hand naar de keel en gooi het raam open om wat lucht te krijgen...

Maar dan zie ik beneden in de tuin mijn zoontje, aandachtig gebogen over een soort kikker.

Hee! roep ik. Stouterd! Ben je uit bed? Wat is dat nou!

Een beest! roept hij verrukt. Een kikker. Hij danst als een gek om de kikker heen, joelend en gillend, en hij brengt het gladde gelige dier in triomf mee naar binnen, waar ik hem, inclusief kikker omhels.

Je moet in je bedje, zeg ik streng. Maar ik zie al dat dit onzin is, want hij is niet in het minst ziek. Hij is integendeel ontzettend beter.

We brengen de kikker samen omzichtig naar de sloot. En dan neemt hij mijn boodschappentas en zegt: Daag!

Wat ga je doen?

Ik ga trouwen, zegt hij.

Hij verdwijnt, en na een paar minuten roep ik, weer ongerust: Wat doe je toch?

Ik zit te trouwen! roept hij.

Hij is weer rozig en stout. 's Avonds als ik hem een plasje laat doen, zegt hij in zijn slaap: Komt de dokter nooit meer?

Nee hoor, ga maar gerust gauw slapen.

En dan ga ik mijn pantoffels aan doen, en ik merk, dat de tenen van die pantoffels vol krenten zitten.

Doe het zo!

Onze poes is een vondeling. Ze is een keer zomaar komen aanlopen en zat op de stoep 's avonds in de stromende regen, net als de prinses van die erwt, uit Andersen. Wij hebben niet gevraagd of ze een èchte prinses was; we hebben haar eenvoudig opgetild en gekeken of ze een sympathiek gezicht had, want dat is erg belangrijk bij katten. Je hebt katten met lange meewarige gezichten, als verongelijkte werksters; die mag ik niet zo graag. Je hebt ook katten met bloeddorstige gele ogen, die voortdurend kijken, alsof ze de hele avifauna willen gaan opvreten... och, misschien zijn ze van inborst door en door goed, maar ik durf het er nooit op te wagen. En dan zijn er nog katten, die sprekend op mijn tante Christien lijken en ook dezulken ga ik altijd een beetje uit de weg. Deze, op onze stoep, had een zuiver argeloos driehoekig gezichtje en een zoete neus. We hebben haar dus geadopteerd en dezelfde avond nog zat zij al ernstig op onze kattenbak met een opgelichte staart, net alsof ze al sinds jaren met die bak was vergroeid.

We hebben haar wel eens gevraagd, waar ze vandaan kwam, wat haar afkomst was, wat haar antecedenten waren; nooit heeft zij er antwoord op kunnen geven.

Maar op een dag onthulde de visboer het ons. Hij wees op de kat, die zich aanbiddend om zijn benen kronkelde en hij zei: Dat is t'r nog één geweest van de dominee.

O ja? vroeg ik.

Ja, zei de visboer. Die is daar weggelopen. Twee mooie schollen dus maar en een wijtinkie?

Toen hij al haast weg was, riep ik hem nog achterna: Welke dominee?

Er zijn namelijk vele dominees. Er is een hervormde en een gereformeerde en nog een van artikel 31. Ik heb wel eens in de buurt gevraagd, wat precies een dominee van artikel 31 is, maar niemand kon mij daar nauwkeurig antwoord op geven.

Deze is van artikel 31! schreeuwde de visboer terug en hij sprong op zijn bakfiets.

Zo zo, zei ik tegen onze poes. Is dat je afkomst? Ben je eigenlijk van artikel 31?

Mrau... zei ze, maar dat betekende: Kook nou maar eerst dat wijtinkie.

In elk geval vind ik het interessant om een poes van die kerk te hebben, hoewel ik nooit aan haar gedragingen heb kunnen merken dat zij streng gescheiden gereformeerd is opgevoed.

Nu heeft zij sinds enkele weken kennis aan een roomse kater. En ik moet zeggen: daar maak ik me wel eens zorgen over. Ik vraag me af: Mogen we dit in de hand werken? Het is hier in ons dorp allemaal zo mooi en zo zorgvuldig apart gehouden: Er is een hervormde gymnastiekvereniging, die hervormde knotsoefeningen doet en een roomse met roomse knotsoefeningen en een gereformeerde en één van artikel 31, met - dat spreekt vanzelf - knotsoefeningen van artikel 31. En zo is het ook met de zangverenigingen en met alle verenigingen, en zouden nu hun katten zich zo-

maar vrijuit mogen mengen, met alle gevolgen van dien?

Enfin, er is weinig aan te doen, want de zwarte roomse kater met zijn witte bef (hij lijkt inderdaad een beetje op Romme) zit onder aan de buitentrap, en onze poes zit op de bovenste trede, en wij kunnen haar niet voortdurend binnenhouden. Ik moet zeggen: zij doet heel preuts. Hij zit daar en steunt zo nu en dan met een zware basstem en zij zegt niets terug. Urenlang houden ze dit vol en als hij dan eindelijk denkt: Kom, ik waag eens een stapje verder, dan vlucht zij op het plat en kruipt achterwaarts de keuken in, tot in het hoekje naast het fornuis, met een wilde, vragende blik in haar ogen.

Kom, kom, zeg ik dan... 't is wel een aardige jongen. Van mij mag het. Of ben je een beetje bang vanwege 't geloofsverschil?

Nee... zeggen haar ogen... maar 't is zo *plotseling*.

Maar hij heeft toch al wekenlang iedere dag onder aan die trap gezeten? Je kent hem toch? Mensenmeisjes zijn tegenwoordig veel vlotter, als je dat maar weet!

Vanmorgen zit hij er weer. Dik en waardig en pauselijk met z'n witte bef. Alleen de geluiden die uit hem opwellen zijn wat erg aards en weinig clericaal.

Wow-ow-ow... kreunt hij wanhopig. En onze poes zit op de bovenste tree en doet alsof hij niet bestaat. Ze wast zich. Ze behandelt zorgvuldig een grijze poot, knippert met haar ogen in de zon, geeuwt met een rose tongetje en grijpt terloops een vlieg uit de lucht, die ze even ver-

maalt, terwijl ze verveeld langs hem heen staart. Het is een meesterlijke houding, waarvan wij vrouwen nog iets zouden kunnen leren.

Behandel zó uw wachtende minnaars en zij zullen steeds geduldiger wachten, met een machteloos wow-ow-ow in hun keel.

Doe het zó, zou ik willen aanraden. Nou ja, inplaats van de vlieg mag u iets anders eten.

Mijn zuster Annebelletje

Nee, zegt mijn zoontje resoluut, als ik hem het laatste stukje brood met suiker in de mond wil stoppen. Ik heb geen tijd meer. Ik moet naar m'n zuster.

O. Waar woont je zuster?

Daar! wijst hij. Kom 's mee kijken.

Ik ga mee achter de schoorsteen. Daar zit ze, zegt hij. Zie je wel?

Er is niets. Helemaal niets. Zelfs geen heel klein girafje.

O ja, zeg ik. Lief, zeg. En hoe heet je zusje?

Ze heet Annebelletje.

Zo zo. Dag Annebelletje. Wil je ook een stukje brood?

De astrale zuster krijgt een hap brood en hijzelf neemt ook nog een stukje voor de gezelligheid. Ik zie nu grote mogelijkheden in zo'n onzichtbaar zusje, het eten gaat veel vlotter.

Hij heeft nu dus een familielid geschapen, dat onzichtbaar met ons meeleeft, mee-eet en heel gemakkelijk is in de omgang. Ze kan nooit iets van hem afpakken, ze maakt geen ruzie en ze wil wel altijd slapen gaan, als hij zin heeft een bed voor haar te bouwen, en dat komt nog al eens voor. Hij zingt zachtjes heel roerende liedjes voor haar en hij vertelt haar lange warrige verhalen over vracht-auto's.

Iedereen, die aan de deur komt, moet haar zien, ook de bakker, die een beetje gegeneerd met een mand vol brood meeloopt door de huiskamer. En

de visite moet voortdurend naar Annebelletje komen kijken.

Een keer was er een wildvreemde heer met een collectebus aan de deur. Hij werd onmiddellijk aan het handje meegevoerd om Annebelletje te zien.

Daar, zei het jongetje. Ze slaapt. Lief hè?

Ja, zei de collecte-heer. Je hebt een lief zusje hoor. Hij keek radeloos naar de lege kussens.

Ze heb ook een buuste, zei mijn zoon.

Zo zo, zei hij. En hij keek nog eens goed. Er was echt niets, maar ja, hij was toch volledig bereid om nog eens met nadruk te zeggen: Zo, nou, een mooie buuste heeft je zuster, hoor.

Heb jij ook een buuste?, vroeg mijn zoontje. Ik weet niet precies waar hij het begrip vandaan heeft, maar het schijnt hem erg te intrigeren. Als ik een sprookje begin te vertellen over een elf of een fee, dan is altijd het eerste wat hij vraagt: Heb ze een buuste?

Nee, zei de collecte-heer. Die heb ik niet.

Jammer he?, zei mijn zoon.

Dat wel ja.

Maar je heb een bus.

Ja, ik heb een bus.

En daarmee was het bezoek afgelopen. En Annebelletje is een steeds aanwezige huisgenoot, waarmee we voortdurend rekening moeten houden. Ze moet altijd mee naar de zandbak en als we gaan wandelen en al een eind op weg zijn, met hoeden en jassen aan, roept hij ineens ontsteld: Annebelletje! We hebben Annebelletje per ongeluk thuisgelaten en we moeten nu geduldig weer

mee naar huis om haar te halen. We doen het maar, want aan de andere kant hebben we veel aan dit wezen te danken. Ze is zo'n prachtig wapen: we kunnen altijd zeggen: Annebelletje zou dat noooooit doen. Annebelletje plast niet in bed. Annebelletje knoeit niet met haar worteltjes.

Als de visite soms per ongeluk op Annebelletje gaat zitten, schreeuwt hij moord en brand.

De relatie duurt een hele tijd, maar dan is het ineens afgelopen. Ineens wenst hij Annebelletje niet meer te kennen. En als ik naar haar informeer, doet hij ontwijkend en onverschillig. Misschien was ze te braaf?

En toen ik vanmorgen, zelf eerlijk verschrikt, uitriep: Pas op, je zit op Annebelletje, toen keek hij me wat verward aan en hij kreeg langzaam een kleur. Ik zag dat hij in tweestrijd verkeerde. Moest hij Annebelletje verloochenen? Of moest hij maar weer meespelen met het spel?

Zijn conflict werd opgelost, doordat er iets hard boven ons huis ronkte.

Een helicopter!, riep ik opgetogen. Kijk dan gauw! Een helicopter!

We renden naar het raam en staarden het ding lang na.

Daar zit ze in, zei hij toen. Annebelletje zit er in. En hij wuifde opgelucht.

Och, zei ik. Gaat ze weg?

Ja, zei hij overtuigd. Ze gaat weg, naar haar moeder en ze komt nooit terug.

Het is een ideale manier om van zusters met buustes af te komen. Maar toch missen we haar een beetje.

Vrienden

Mijn zoontje berust in het hebben van vriendinnetjes als iets wat er nu eenmaal bij schijnt te horen, maar in zijn hart heeft hij een grote verachting voor kleine meisjes.

Er zijn er een stuk of vier. Ze bellen aan en brengen dan een komkommer om zijn gunsten te winnen, ofwel ze zitten op het hek te roepen en te wachten tot hij buiten komt.

Lieve meisjes van zeven of acht of zo, met kleine moedercomplexjes. Ze snuiten zijn neus, ze knopen zijn broek dicht of open, wanneer ze denken, dat het nodig is en ze zingen op een preuts toontje van Klein Klein Kleutertje. Toegewijd werven ze om zijn aandacht en ze maken onderling ruzie wie hem aan 't handje mee mag nemen.

Hij laat het allemaal een tijdlang genadig toe, en intussen geeft hij bevelen, zoals: Doe m'n schoene uit! Of: Niet zingen! Maar op een gegeven ogenblik vlucht hij uit al die vrouwelijke weekheid, hij rukt zich los van zijn slavinnen en hij gaat met een woest gehuil op z'n driewieler rondfietsen, zonder zich in 't minst meer te bekommeren om zijn visite.

Ik stuit dan ook herhaaldelijk ergens in huis op een klein meisje, dat zomaar in een hoekje op de grond zit te wachten, tot het voorwerp van haar aanbidding weer tijd en gelegenheid zal hebben zich even met haar te bemoeien.

En onderwijl gaat hij met zijn fietsje naar de tuin, en zit daar van achter het hek te kijken

naar grote jongens, die in de polder spelen. Ze schreeuwen hard en lelijk en ze hebben lange stokken waarmee ze in de sloot porren, en mijn zoontje vindt dat oneindig boeiender dan alle tedere afhankelijkheid van zijn harempje. Met ogen vol ontzag en eerbied staat hij te kijken, z'n onderlip aandachtig naar binnen gezogen. Daar, aan de andere kant van het hek, ligt de wereld vol avontuur en opwinding. Daar wordt geleefd! Daar snuit men geen neuzen en zeurt men niet over Klein, Klein Kleutertje.

De jongens zwaaien naar hem en hij krijgt er een kleur van, en komt het me vertellen: Die ene jongen heeft gezwaaid, zag je dat?

Ja, zeg ik. Misschien mag je wel met hen meespelen, even... in de wei...

Dat is blijkbaar een heel schokkende mededeling. Hij? Met die grote jongens? Met stokken?

Ja, zeg ik. Kijk maar, daar komt er al een om je te halen...

Hij houdt zich met een hand aan mijn rok vast en als de grote jongen aan het hek leunt en tegen hem zegt: Ga je mee? Gaan we voetballe hee... dan zwijgt hij lang. Het is een moeilijk ogenblik. En eindelijk zegt hij, vriendelijk verklarend: Nee. Ik kan niet van mijn moeder afblijven.

En hij gaat naar binnen, waar hij zich genadig een beker melk laat aanreiken door een van zijn hunkerende bewonderaars.

De elf zelf

Mijn vriendin had ons een boekje over elfjes gestuurd, waaruit ik telkens en telkens moest vertellen en voorlezen, tot de elfen mij de neus uitkwamen. Het was àl elf wat de klok sloeg, en ik moest een serie vragen betreffende die ijle personen beantwoorden, die moeilijker waren dan de eindexamenopgaven. Zoals:

Is die elf een dame?

Wat zegt die elf tegen Sinterklaas?

Kan die elf telefoneren?

En toen het jongetje op een middag uitgeput met zijn hoofd op het boek in slaap viel, ging ik op mijn tenen zijn kamertje uit, om even de krant te lezen op het balkon.

De krant - en dat was even een verademing - bevatte weinig nieuws over elfen; meer over Foster Dulles.

Toen ik de advertenties uithad, keek ik op en ik liet de krant langzaam zakken. Daar in de bloembak, tussen de geraniums zat er een. Een elf. Dus toch... dacht ik.

De elf knikte me vriendelijk toe. Ik hoorde u zoveel over mij praten, zei ze, dus ik dacht: kom, ik wip 's even aan.

Pas op de kat...! schreeuwde ik. De kat kwam door het gras als een sluipende tijger door het alang-alang.

De elf verhief zich van de geraniums en streek met trillende vleugeltjes op mijn schouder neer. Het was of er een grote libel op me zat. Laten we

naar binnen gaan... zei ze hijgend. Ik zie zo graag een modern interieur.

Ik nam haar mee naar de huiskamer waar ze in de ficus-plant ging zitten, heel elegant, met de voetjes over elkaar.

Kan ik... eh... kan ik u iets aanbieden? vroeg ik. En ik dacht: Wat drinken elfen ook weer? Dauw...! Maar dat had ik niet in huis. Wel tonic. Doet u geen moeite... zei ze. O, wat vind ik het hier allemaal interessant! Ze klapte in haar kleine rose handjes. Zitten jullie altijd op stoelen? Nooit 's zo tussen de takken van een boom? Dat is veel prettiger, het wiegelt.

Ik zou het eens een keer kunnen proberen, zei ik. Als mijn man het ook prettig vindt. O jee, er wordt gebeld. Wacht u heel even, ik zal kijken wie er is...

Toen ik de deur opende, stapte mijn buurvrouw binnen met een doosje aardbeien.

Ach, wat lief van u, zei ik. Dat had u nou niet moeten doen. Wilt u één ogenblikje wachten? Ik kom zo terug.

Ik holde naar de huiskamer en zei tegen de elf in de ficus: Gauw, gauw... wegwezen! Er is iemand. Een dame.

Nou en? vroeg de elf. Ik zit hier goed. Die dame mag me best zien. Ik vind het enig om met mensen te converseren.

't Raam staat open... riep ik zenuwachtig. U kunt nog wegvliegen.

Maar de stem van mijn buurvrouw zei al, vlak voor de kamerdeur: Ik ben maar zo vrij om even door te lopen...

Bliksemsnel greep ik de elf van de ficus en stak haar in de zak van mijn schort. Ze spartelde en schreeuwde, maar ik begon luid en ratelend te spreken om het geluid te overstemmen.

Gaat u toch zitten, zei ik tot mijn buurvrouw. Wat mag ik u aanbieden. Een glaasje dauw... eh... ik bedoel tonic?

Doet u geen moeite, zei mijn buurvrouw. Ik kwam alleen maar even aanwippen en nog 's met u praten over dat comité... weet u wel? Zou u er echt niets voor voelen om in dat comité plaats te nemen. U weet toch, mevrouw Mangel zit er ook in...

Laat me d'r uit! schreeuwde de elf.

Stil... zei ik tegen mijn schortzak. Straks mag je er uit.

De ogen van mijn buurvrouw werden helemaal rond en haar wenkbrauwen gingen meters omhoog. Ze schoof een eindje achteruit met haar stoel en ze zei: O pardon... ik wist niet eh... Buikspreken... zei ik lachend. Ik sprak even buik. Dat doe ik als liefhebberij. Toen u kwam was ik net aan het oefenen.

Wat enig! zei ze zonder enthousiasme. Ze keek bang. Maar ik begon weer als een waanzinnige te converseren.

En hoeveel kleinkindertjes hebt u nu? vroeg ik. Elf, zei mijn buurvrouw. Ik schrok zo van het woord, dat ik mijn schortzak vaster omklemde, zodat het wezen daarbinnen bijna smoorde.

Stel je voor... dat het me ontsnapt... dacht ik! Stel je voor, dat die vrouw het merkt! Ze zal onmiddellijk de hele buurt erbij halen. En dan komt

het in de krant. In alle kranten: ELF ONTDEKT IN NEDERLAND... FAIRY IN THE NETHERLANDS... Het wordt groot nieuws. Ze zullen er naar komen kijken. Dr. Tenhaeff zal er zich mee gaan bemoeien en er lezingen over houden, en kan zo'n teer schepseltje dat aan? Of misschien mag ik het hier in huis houden, maar dan zal de hele wereld komen staan gapen voor de ramen, en wie weet moet ik een hoop méér belasting betalen, alleen omdat we 'n elf houden.

Natuurlijk wil ik in dat comité zitten... zei ik opgewekt. Ik zal er eens gauw met u over komen praten.

Mijn buurvrouw stapte op, maar gluurde nog wel gauw even onder de tafel, of daar soms iemand zat. Tot ziens! riep ik vrolijk.

Ik zette de elf weer op de ficus. Ze was een beetje verformfaaid en ze keek me verwijtend aan.

Het kon niet anders... zei ik wanhopig. Als ze u gezien had zou ze iedereen geroepen hebben en dan had Dr. Tenhaeff lezingen over u gehouden en dat lijkt me zo vermoeiend voor u. Maar wacht even, ik zal mijn jongetje roepen, die zal het verrukkelijk vinden.

Met een slaperig ventje aan de hand kwam ik weer terug.

Ze was weg. Ze was weggevlogen door het open raam.

Jammer. Want mijn zoontje was de énige die het heel normaal zou hebben gevonden.

Wat de kat binnen bracht

Midden in de nacht word ik wakker en ik roep: Zeg! Er zit iemand onder het bed.

Mmm? Welnee, zegt mijn man slaperig.

Ik hoor het toch? Nagels! Een vent!

We luisteren nu allebei.

Hoor je het?

Och, welnee, hoe kan dat nou.

Ga jij 's kijken... jammer ik en ik kruip vast onder de dekens.

Hij maakt licht en kijkt. Het is een mol, zegt hij. Laat maar zitten en ga maar slapen. Dat beest doet niets.

Maar ik kan toch niet slapen met een mol onder m'n bed?

Waarom niet? Hij is er toch niet *in!*

Maar het blijkt, dat je niet door een mol kunt heenslapen. Het beest blijft persistent en hartstochtelijk verder krabbelen op het linoleum, in de veronderstelling, dat hij er wel een gat in zal kunnen graven als hij maar volhoudt, net als bij hem thuis.

Ik val eindelijk in slaap, maar een uur later stuit ik op hem in de badkamer en het wordt een hele scène met griezelen en gillen, hoewel het toch een aandoenlijk beest is, zo'n mol. Hij heeft korte mouwtjes en een pluchen jasje en heus een oprecht gezichtje. We brengen hem buiten, om de volgende morgen weer een nieuwe mol te vinden in de keuken.

Het is de poes, die dit allemaal op haar geweten

heeft. De poes heeft een zalig leven, want ze is half binnenpoes, half buitenpoes, een soort amfibie dus en ze leidt een tweeledig bestaan. Binnen is ze een suffige burgerdame in goeden doen, maar zodra ze buiten komt, verandert ze in een sluwe spionne, die loert met groene schuine vamp-ogen.

Vanuit mijn raam zie ik haar slangige bewegingen tussen het gras; ze jaagt op alles wat zoemt of ritselt of maar beweegt. Soms zien we haar zelfs een schaap besluisen, maar als het schaap dan traag de kop wendt en haar met domme ogen aanstaart, zegt ze: O, pardon... ik wist niet... en ze gaat achterwaarts en onderdanig terug: een kleine poes in een grote wei.

En dat is nu allemaal goed en wel, maar we vinden het nu wat pijnlijk dat ze alle buitgemaakte dieren het huis insleept. De mollen frequenteren ons huis, zodat de melkboer zegt: Binnen een paar maanden hebbe een bontmantel! En ettelijke malen per dag komt die kat ons blij een kikker aanbieden, met blikken die zeggen: Daar dan, laat ik ook eens wat terug doen. Wij vinden de kikkers vies en glibberig, wij vinden de mollen zielig, maar zodra de poes een vogeltje vangt, worden wij pas echt verontwaardigd en we vinden het schandelijk. En dit is een discriminatie, die de poes niet begrijpt. Voor haar is het allemaal één pot nat. En mijn zoontje is het eigenlijk met de poes eens. Hij vindt alle beesten, die ze vangt, hoogst interessant en hij begrijpt niet dat wij het vogeltje zieliger vinden dan de vlieg.

En nu was het pas weer een eendje. We kwamen

in de tuin en zagen de kat met iets geels spelen. Wat heb je daar nou weer! We kwamen dichtbij en grepen de poes nog net op tijd. Een klein donzig geel eendenkuiken.

Laat los! schreeuwde ik. Maar we moesten zijn neus vastknijpen voor hij het losliet.

Het is nog heel! riep ik blij, en we brachten het eendje met tedere zorg binnen en legden het in een bakje water, waar het onmiddellijk weer uitklom.

Mag het nou bij mij in de vlachtauto? vroeg mijn zoontje, want in zijn vlachtauto laat hij alle wollen beesten rijden.

Nee, zei ik. We zullen het eendje bij zijn moeder brengen.

Huis aan huis zijn we gaan zoeken naar een moeder eend, totdat we eindelijk een stiefmoeder eend vonden, die het gele pluusje genadig aanvaardde en het mee liet zwemmen met de anderen. Ziezo, zei ik. Het eendje heeft weer een mamma. Stout eendje, he? zei hij.

Een heel stout eendje, zei ik. Hij is van z'n mamma weggezwommen, helemaal alleen in de vaart en toen heeft de poes hem gepakt.

Toen pas begon het eendje hem te interesseren en avond aan avond moet ik het verhaal vertellen van het stoute eendje dat te ver wegzwom. Want moraal moet er zijn.

Koeien en klompen

En denk er om, vanmiddag komt hij eten, zei mijn man.

O ja, dat is waar ook, de Amerikaan! De Belangrijke Amerikaan! Maar wat moet een belangrijke Amerikaan eten?

Dat doet er niet toe. Het is een heel verwende Amerikaan en hij lust niets. Of misschien typisch Hollands eten. Hij wil alles typisch Hollands! Maak boerenkool!

In Juli? vroeg ik weifelend.

Nou, dan iets anders. Weet je, hij komt alleen maar, omdat ik verteld heb dat we koeien achter ons huis hebben, in een wei. En hij heeft nog nooit een koe van dichtbij gezien. Hij is geloof ik in het Empire State Building geboren en is er tot nu toe nooit uit geweest. Dus je hoeft geen extra moeite te doen, de koeien zijn ruim voldoende.

O, zei ik.

En dan natuurlijk klompen. Koeien en klompen. Hij is gek op klompen. Kun jij vanmiddag niet op klompen op de stoep staan, als ik hem meebreng? Nee, zei ik beslist. Dat doe ik niet. Ik wil wel een paar klompen voor hem kopen.

Goed.

Maar misschien kunnen we nog iets anders voor hem verzinnen? Waar heeft hij belangstelling voor?

Nou eh... klompen.

Ja, dat weet ik al. Maar wat nog meer?

Koeien.

Ja en... Waar praat hij aldoor over?

Over klompen en eh... nou ja...

Wat nou ja?

Over publieke vrouwen.

Die hebben we niet in huis. Jammer. Een publieke vrouw op klompen, dat zou hij natuurlijk enig vinden, maar hoe krijgen we die zo gauw hier. Och, zei hij. We hebben gelukkig de koeien.

Ja, we hebben goddank de koeien. 's Middags om een uur of vijf kwam ik thuis met een paar roodgeschilderde klompen in een mandje, voor de Amerikaan, om mee te nemen. En mijn zoontje liep juichend op klompen te klossen, dat was dus allemaal attractief.

Ik keek uit het raam. De boer in de wei was juist klaar met koeien melken. Hij legde de laatste hand aan de laatste koe. Maar wat deed hij nu? Ik tuurde met een verschrikt gezicht naar de wei. Hij liet de koeien er uit. Hij dreef ze voort. Hij... wel goeie genade! Hij bracht ze weg!

Hee! riep ik uit het open raam. Hee! Maar de boer hoorde niets. Waar bracht hij ze heen! O, kijk, heel ver naar links, naar die wei achter de tuin van mevrouw Zigmans. Weg, je zag ze nauwelijks meer. En daar was het allemaal om begonnen. Daarvoor kwam de Belangrijke Amerikaan bij ons op visite!

Verweid... mompelde ik vaktechnisch. Ze zijn verweid.

Over een uur zou die Amerikaan hier zijn. Wat moest ik dan zeggen. O, I'm so sorry, but the cows are just away... Of zoiets.

Dat kan niet, besloot ik. We hebben hem niets

anders aan te bieden: ik heb geen boerenkool, geen lichtekooien en maar twee paar klompen in huis. Misschien hangt onze hele toekomst van die koeien af. Weet je wat, ik ga ze terug halen; die boer ziet het toch niet, die woont zo ver weg.

Ik bedacht me niet langer en liep de weiden in, met mijn tas aan de arm en mijn hoed nog op. Al heel gauw stond ik tussen de koeien.

Daag, zei ik vriendelijk. Gek, dat je verlegen kunt worden bij koeien.

Ze keken alle herkauwend naar mijn hoed.

Gaan jullie even mee? vroeg ik. Fijn naar die ouwe wei? Kom dan maar.

Ze bleven staan. Hoe krijg je koeien uit een wei? Ik durfde ze niet op te jagen. Trouwens ze waren zo verschrikkelijk groot en zo kalm. Zoiets groots en kalms kun je niet opjagen. Toen zag ik dat een van de koeien een stuk touw om zijn horens had. Die neem ik gewoon mee, besloot ik. Dan hebben we er tenminste één. Ik vatte de koe bij het touw en zei: Zoete koe. Kom maar mee met 't vrouwtje. En toen de koe begon te lopen, was ik zo blij, dat ik hardop zei: Verrek, hij doet het nog ook.

We gingen samen een hek door. En nog een hek. Het ging prima. Misschien kan ik straks de andere ook nog halen, dacht ik. Wie weet krijg ik nog een stuk of twintig koeien bij mekaar. Ik hoopte alleen van harte, dat de boer niet toch nog terug zou komen en mij zou zien lopen met een stuk van zijn vee. Wat moest ik dan zeggen? 'Ik wou 'm alleen maar even lenen'. Maar hij zou me niet geloven en mij voor het gerecht slepen. Dame ontvreemdt koe.

We moesten nu voorbij de achtertuin van mevrouw Zigmans en jawel hoor, daar stond mevrouw Zigmans rozen te snoeien achter bij haar heg.

Dag mevrouw, zei ik ook minzaam, ja, een heerlijke avond. Ik weifelde even of ik er aan toe zou voegen: Ik ben even mijn koe aan het uitlaten, maar bij nader inzien leek het me beter om het gesprek maar niet op de koe te brengen.

Mevrouw Zigmans keek mij na over haar heg, tot ik uit haar gezicht verdwenen was met het rund. En toen stond de koe ineens stil en wou niet meer. Asjeblieft... smeekte ik. Ga nou toch mee, koe. Ik duwde bedeesd tegen haar achterwerk. Er vlogen wel een paar duizend vliegen zenuwachtig de hoogte in, maar de koe bleef staan.

Ik trok uit alle macht aan het touw. Maar ze knipperde zelfs niet met de ogen.

In mijn tas zit een zakje zoute stengels, bedacht ik plotseling. Ik hield haar een zoute stengel voor. Schoorvoetend kwam ze weer een paar passen mee; het beest was blijkbaar gek op zoute stengels.

Kom maar, dan krijg je nog meer zoute stengels, zei ik. We hebben er thuis kisten vol van. En sherry kun je er ook bij krijgen.

Ze liep nu veel vlugger.

Zie je wel, zei ik. Kom maar gauw. Bitterballen heb ik ook nog, bij mudden.

Net op tijd waren we terug in de wei achter onze tuin. Ik sloot haastig het hek achter de koe, stak mijn tong tegen haar uit en liet haar achter.

De Amerikaan kwam juist aanrijden en toen hij

zijn eerste slok sherry dronk en uit het raam keek, zei hij met een verrukte en tedere gorgel in zijn stem: Oh... a cow!

Ja en je moest eens weten, wat voor een gedoe het geweest is, ellendeling, dacht ik, maar ik zei vriendelijk: Just one, the others have gone for eh... for a walk.

Hij heeft de hele avond, tot het donker was, gefascineerd naar de cow zitten kijken en het was dus een groot succes.

Toen hij weg was, zei ik: We moeten de cow nog terug brengen.

De cow kan het me doen, zei m'n man slaperig. We hebben haar dus maar laten staan. En de volgende dag was ze alweer weggevoerd naar haar collega's. Het was toch een sympathieke, meegaande koe en ik zal nog eens een ons zoute stengels voor haar kopen.

Een dagje naar de E 55

Je moet er eens met hèm heen gaan, zei een kennis. Voor kinderen hebben ze daar zo iets leuks! Enig! Dan moet je er een hele dag voor nemen. Goed, zei ik. En dus trok ik mijn zoontje een klein geel broekje aan en een heel klein wit truitje en ik waste zijn beentjes voor de achtste keer die morgen.

Waar gaan we naar toe? vroeg hij.

Naar de E 55.

Waarom?

Een heel juiste vraag. Hij vroeg niet: Wat *is* de E 55, nee, hij vroeg: Waarom gaan we er heen? Ja, dacht ik, waarom gaan we er eigenlijk heen. Is het noodzakelijk?

Omdat daar zo'n leuke speeltuin is. En schiet nou op, loop een beetje door, anders gaat de trein voor onze neus weg.

In de trein mocht hij het kaartje vasthouden. Straks komt de conducteur, zei ik, en dan mag je het kaartje laten zien en hij geeft er een grote knip in met een grote tang.

Waarom?

Tja... waarom... Dat doen conducteurs.

Waarom?

Omdat het moet.

Waarom moet het?

Kijk, een koe. Kijk eens wat een leuke koe!

Komt de conducteur nou? vroeg hij, niet lettend op de koe.

Ja, die komt zo.

We zaten te wachten op de conducteur. Maar in deze hele trein scheen geen conducteur voorhanden te zijn. We wachtten en wachtten. Mijn zoontje hield het kaartje recht voor zich uit en ik begreep, dat dit een zeer ernstig punt werd en dat we niet zouden kunnen rusten eer en alvoor hij een grote knip met een grote tang had gekregen. Komt de conducteur nou?

Ja, wacht maar. Hij komt vast. Maar o wee, de trein begon te stoppen. Is dit Rotterdam al? Het is Rotterdam. En de conducteur is niet geweest. Kom schat, we moeten er uit.

Nee. Er was angst op zijn gezichtje.

Ja, maar we moeten er uit!

Hij begon vertwijfeld te schreien.

Kom maar, we gaan de conducteur zoeken, zei ik. Die staat wel ergens op het perron, we gaan er wel heen.

Maar er stonden wel zes miljoen mensen op het perron, die allemaal drongen en duwden om ergens uit te komen, maar ik zag nergens, nergens een conducteur.

We liepen radeloos de perrons af, langs het eerste, het tweede, het zesde, het vierde, trap op, trap af, we zochten vertwijfeld langs iedere trein, maar het leek wel, of de conducteurs die dag hadden afgesproken allemaal thuis te blijven. Eindelijk, na drie kwartier, vonden we vlak bij een internationale trein een conducteur. En het was zo'n mooie. Eentje met een snor en een dikke buik met een rode band er over. Een pracht van een conducteur. De essentie van het begrip conducteur.

Mijn zoontje hief, zonder iets te zeggen, een betraand treinkaartje naar hem op.

De conducteur begreep. Hij gaf glimlachend de grootste knip met de mooiste tang, die het jongetje zich had kunnen dromen.

Hè hè, dit was tenminste alvast niet mis gelopen. Ziezo, zei ik. Nu gaan we eerst een eindje lopen. De Coolsingel over. Kijk, is het hier niet leuk? Waar is de kerstboom, vroeg hij.

Die is er niet meer.

Waarom niet?

Omdat het Juli is.

Waarom is het Juli?

Daarom. Er komt toch altijd een moment, waarop ouders 'daarom' zeggen, ook al nemen ze zich voor dat nimmer te doen.

O kijk eens, mamma! Wat is dat, mamma?

Een vuilnisauto, met vuilnismannen.

Wat doen ze?

Vuilnis ophalen.

Waarom?

Omdat het moet. Kom nou, blijf niet aldoor staan. Maar ik zag wel in, dat dit een van de boeiendste dingen was op aarde. Een vuilnisauto die zijn achterlijf in de hoogte steekt en mannen met voorschoten erbij. Mijn zoontje was dan ook vastbesloten om vooreerst niet verder te gaan, en zo nodig, de wagen te volgen tot het einde toe.

We gingen dus achter de gemeentereiniging aan, een zijstraat in, en weer een zijstraat. En als zij bleven staan, bleven wij ook staan.

Ga je nu mee naar de E 55? vroeg ik. Het was half een. Om negen uur waren we van huis gegaan.

Nee, zei hij. Ik blijf bij de vuilmeneren.

Maar juist, toen ik besloten had de vuilmeneren aan te bieden een handje te helpen, kwam er een nieuwe afleiding.

Kijk!

Ik keek. Daar werd gebouwd. Er was een betonmolen en een hoop zand.

Binnen de seconde had mijn zoontje zich geïnstalleerd in het zand.

Maar je hebt thuis toch ook een zandbak? zei ik. Kom nou mee. Gaan we fijn naar de E 55.

Hij gaf geen antwoord, want hij moest een toren maken van tien losse bakstenen daar in het zand. Ik voelde me kribbig worden en ik wou gaan snauwen: Zul je nu onmiddellijk meekomen? Maar waarom eigenlijk? Was het zijn uitje of het mijne? Voor zijn plezier waren we naar de E 55 gegaan.

En ik ging maar naast hem zitten in het zand. Om ons heen was het een hele bedrijvigheid met bouwende mannen en ratelende betonmolens en heiblokken. En wij bouwden een grote toren.

Om zes uur waren we thuis.

Was het mooi op de E 55? vroeg men ons?

Prachtig, zeiden we. We hebben enorm genoten.

Dat was het dan

Wel, wel, zeiden we tegen de poes. Wat ben je dik! We zullen eens een wiegje maken want je kindertjes komen nu gauw! Je bent zo rond als een ton; het worden er vast wel veertien!

Als ik maar niet in dat rottige berghok hoef, zei de poes. Het is daar zo ongezellig, Bah!

Kom, kom, zeiden we. Als je er een lekker warm nestje hebt, en als we er eten neerzetten...

Maar toen we op een avond thuishkwamen en de deur van de huiskamer openden kwam de poes ons mauwend tegemoet.

Kom toch 's gauw kijken, zei ze. Ik heb er al een! Waar dan?

Hier! En ze leidde ons naar het bureau ministre. En daar onder, in dat natuurlijke leghok, dat ieder bureau heeft, daar lag een klein zwart jong. Het wurmde plat op zijn buikje over de ruwe mat, het miauwde klaaglijk en zijn blinde oogjes stonden heel zorglijk in zijn zwarte gezichtje, net alsof hij dacht: En zo moet ik nog helemaal naar Zandvoort, op mijn buik...

Aaaach... zei ik. Laten we er tenminste een krant onder leggen, en ik legde een Tour-de-France pagina onder het kleine lijfje.

De moederpoes ging er bij liggen en spinde heel hard. Ze keek ons kwijnend aan en trok wellustig haar nagels in en uit.

Dat is dus nummer een, zeiden we. Nou de andere dertien nog.

Ze hield even op met spinnen, gaf toen een korte

harde mauw en hup, daar was nummer twee, heel zielig nat, maar met echte heeeeee kleine nageltjes, die zich al begerig uitstrekten naar een plaats op de wereld. Die had hij dan nu, op de tour de France.

Mama begon onmiddellijk aan hem te redderen, likte hem schoon en knaagde vaardig het steeltje door, waaraan dit nieuwe leventje was gegroeid. Weer een zwarte, zeiden we. Weet je niks anders? Ze ging een beetje liggen uitrusten en dadelijk kwamen de twee zwarte jongen aan haar buik zoeken, alsof ze een handleiding hadden meegekregen. Ze vonden ieder een bronnetje waar ze zich luid smakkend aan laafden.

En ondertussen, zonder dit bedrijf noemenswaard te storen, kwam nummer drie. Weer een zwarte.

Ziezo, zei onze poes. Dat was het dan. Hè, hè, geef me eens een schoteltje melk. En je begrijpt zeker wel, dat ik hier blijf en niet in dat berghok ga.

Vannacht mag je hier blijven; morgen ga je met de hele klas in het berghok, zei ik. Maar intussen... ik vind, dat je heel lieve kindertjes hebt. En je krijgt ze zo makkelijk. Je hoeft niet naar een kliniek, je hebt geen dokter nodig, geen vroedvrouw, geen zuster met ooievaartje, geen luiers, navelbandjes, sluitlakens, burgerlijke stand, kaartjes, bloemen, bonbons, corsetten, gymnastiek, weegtabellen...

Schei uit, zei de poes geringschattend, dat gedoe bij jullie is gewoon gedegenereerd. Eerst lopen jullie negen maanden lang te sjemmelemeimelen,

dan is het een complete alarmtoestand in zo'n ziekenhuis, dan krijg je een eindeloos gezeur met die hygiëne... en het ergste vind ik die man die er steeds met zijn neus boven op hangt. Wat heeft die man er mee te maken? Als mijn man hier durft te komen of naar die kinderen durft te talen, blaas ik 'm weg.

Je hebt gelijk, zei ik. 't Is eigenlijk overdreven bij ons. We zullen een actie gaan voeren ter vereenvoudiging van bevalling en moederschap.

En ik zag meteen mevrouw Duimsterhof uit de Larixlaan voor mijn geestesoog, die nu in verwachting is en die op zekere dag zou zeggen: Kom het wordt nu tijd dat ik eens onder het bureau ga; 'k zal vast een krant neerleggen, want die mat is nogal hard.

Haar man zegt: Wat doe je toch Truus?

Bemoei je d'r niet mee, zegt ze. Maar als je het weten wil: d'r is er al een en de rest komt nog. Als je er aan durft komen, krab ik je ogen uit.

Je doet maar, zegt haar man en gaat een beetje over de schutting lopen.

Zo zou dat gaan, eenvoudig en zonder rompslomp.

De volgende dag hebben we de poes in het berghok gezet, met haar offspring. Maar een uur later lag het gezin weer onder het bureau en daar moeten ze dan nu in 's hemelsnaam maar blijven. Want hoe makkelijk het bij poesen ook gaan mag, ze hebben heel duidelijk omlijnde eisen inzake de plaats van het kraambed.

De val uit het paradijs

Mijn zoontje zit op zijn potje en praat zachtjes en bespiegelend want dit is iedere dag weer een half uur van wijding en creatieve aandacht. Ik mag er bij zitten, maar ik mag vooral niet zeggen: Schiet op! of: Komt het nou haast! Neen, het pot-zitten is een ernstige bezigheid en het moet zijn tijd hebben.

En als de weg kapot is, komt er een auto met grint... mijmert hij. En dan kiept de auto en het grint valt aaaaaallemaal op de weg. Kijk zó... Pas op... zeg ik, want hij helt gevaarlijk opzij met de pot.

En dan komt er een teerauto. Met teermannen. En die spuiten teer op de weg. Zó: pssssjt!

Ja.

Mamma, mag ik in een paard zitten?

Je zit niet in een paard, zeg ik. Je zit op een paard.

Ik zit op een pot, verbetert hij, mij bestraffend aankijkend.

O ja.

En nou ben ik klaar! kondigt hij plotseling met triomf aan. Hij staat voldaan op, alsof hij zojuist een groot meesterwerk heeft voltooid, en iedereen moet komen kijken en bewondering uiten voor het werkstuk in opgetogen bewoordingen, waarna hij tot de orde van de dag overgaat en zijn autootjes in de garage rijdt met een hels gebrom.

En het is dat nog-baby-zijn en tegelijk toch-al-

jongen zijn, dat hem parten begint te spelen. Ik merkte het, toen de grote jongens kwamen aanlopen. Omdat het vakantie is, en ze met hun tijd geen raad weten, verwaardigen ze zich bij mijn zoontje op bezoek te komen, grote glazen limonade te drinken en met zijn speelgoed te spelen.

Hij gedraagt zich dan als een ijverig, wat blufferig winkeliertje, dat geïmponeerd door zijn cliëntele, de hele winkelvoorraad laat zien; hij slooft zich uit en ze mogen zelfs op zijn fietsje. Allemaal brommen ze als auto's, dat doen jongens geloof ik nog tot hun vijftiende, over de hele wereld. En mijn zoontje doet echt tof en roept: Ah joh suffert eéh! Precies alsof hij echt een van hen is.

Maar vanmorgen toen hij ze weer had rondgeleid langs zijn bezittingen, had de roes hem zo te pakken dat hij uitriep: Hee jongens, 'k moet even een ba doen op de pot, komen jullie dan dadelijk kijken? Mag je 'm zien!

De jongens lachten niet; ze hoonden ook niet, maar er viel een stilte. Precies als in een gezelschap mevrouwen, waarvan een dame uit de toon valt en een schuine mop vertelt.

Een pijnlijke stilte... en 't kleine jongetje kon niet zo goed begrijpen waarom. Maar hij voelde dat hij iets verkeerd gezegd had, iets dat men niet zegt. Hij pakte quasi onverschillig een locomotiefje en zei: Hier dat magge jullie wel kapot maken hoor. Het spel ging verder. Maar de gêne is geboren. En de val uit het paradijs is begonnen.

De kunstmaan

Het is natuurlijk enig, zo'n kunstmaan, maar is het nou eigenlijk wel zo hard nodig? Wat mij betreft, ik heb aan één maan genoeg. Altijd, m'n hele leven lang, als de maan scheen, heb ik gezegd: heerlijk. En ik heb nooit gedrensd: jakkas, wat heb je daar nou an, er is er maar één. En ik ben er zeker van, dat alle vrouwen het met me eens zijn. Het zijn de mannen, die in eens zo nodig een kunstmaan moeten gaan maken.

Ik weet wel... de natuur heeft het nu eenmaal zo bedisseld, dat wij vrouwen kopjes wassen en kinderen aankleden en dat de mannen allerlei dingen uitvinden. Dat Adam spit en Eva spint. De man heeft het wiel bedacht en het vuur leren gebruiken en wij hebben intussen kopjes gewassen en kinderen aangekleed. Zij hebben bruggen gebouwd en schepen en wij hebben weer kopjes gewassen en kinderen aangekleed. Zij hebben de stoom en de electriciteit gebruikt om machines te laten lopen en wij maar kopjes wassen en kinderen aankleden. Zij hebben de explosiemotor bedacht en de telefoon en de radio en allerlei enge straaljetten en wij maar enzovoort.

Nu is het dan zover, dat zij een kunstmatige maan gaan maken. En wij nog altijd kopjes wassen en kinderen aankleden, zij het dan telkens weer andere kopjes en andere kinderen zo door de eeuwen heen. En dat is... ik geef het toe - saai en eentonig en weinig opwindend maar het is ten minste nodig. Het moet gebeuren.

Terwijl die mannen langzamerhand van die volstrekt onnodige dingen gaan doen, zoals die kunstmaan. Krijgen we er een betere maatschappij door? Wordt de voedselpositie in India er door verbeterd? Of het onderwijs? Of de woningtoestand? Helemaal niet.

En als dat ding dan nog maar licht gaf, af en toe, een klein beetje, dan zouden we nog zeggen: Alla, 't is duur maar we hebben er ten slotte een maan bij. 't Zou in elk geval aardig zijn om naar te kijken, (al zouden we een groot deel van onze literatuur moeten herzien en moeten gaan zingen: Zie de manen schijnen door de bomen). Maar zelfs dat niet: het ding geeft geen licht.

Wordt het daarom niet eens tijd langzamerhand voor ons vrouwen om er een stok voor te steken? Moeten we niet zoetjesaan gaan zeggen: Nou is 't welletjes Jan, schei nou maar uit.

Ze zeggen toch immers, dat wij zo'n grote invloed hebben en dat in feite wij het zijn die aan de touwtjes trekken? Waarom gebruiken we die invloed dan niet beter. Waarom zeggen we niet: Jan, zorg eerst maar, dat de boel hier op aarde een beetje meer in orde komt, en dan mag je aan de hemellichamen gaan prutsen. Heus, als wij vrouwen consequent die houding aannamen, zou het uit zijn met al dat nieuwe speelgoed.

Of is het misschien al te laat? Hadden we het al veel eerder moeten zeggen... toen bij het wiel. Ja, toen, na de uitvinding van het wiel hadden we moeten uitroepen: Mooi zeg, knap hoor, maar *niet* verder gaan, 't is net leuk zo...

We hebben het niet geroepen en ze zijn verder

gegaan. En wij ondertussen maar kopjes wassen en kinderen aankleden.

Maar we zullen er toch een keer een stokje voor moeten steken, anders komt onherroepelijk het moment dat er geen kopjes meer zijn om te wassen en geen kinderen meer om aan te kleden.

Reizen

We kunnen gaan vliegen naar Zell am See,
we kunnen per bus naar Bretagne,
we kunnen gaan vissen bij Montpellier
of stieren zien vechten in Spanje,
maar altijd belanden we in het hotel.
En daar in de eetzaal, in Nice of in Zell
daar zit bij een flesje cola
Mevrouw de Bruin met haar stola.

We kunnen naar Panama gaan op een jacht
of de Rocky Mountains bestijgen,
of dwars door Venetië varen bij nacht
of in Kenya de slaapziekte krijgen.
Maar wat we ook doen en hoe we ook gaan,
eens komen we in ons hotelletje aan,
daar zit van je hela hola
mevrouw de Wit met haar stola.

Gelukkig maar: Over een jaartje of tien
dan reizen we verder. 't Wordt meenes!
Dan zullen we Andere Wezens bezien
op Mars of Saturnus of Venus.
Daar kunnen we alles ontlopen. Hoewel:
Ook daar is een eetzaaltje in het hotel
en daar zit, bij de pianola,
mevrouw van Dijk met haar stola.

Nou kon ik es naar een feest...

Je wil ook nooit 's wat! schreeuwde ik. Nou kan ik 's naar dat feest in Den Haag en jij wil weer niet mee.

Nou goed dan, zei m'n man verschrikt. Maar moet ik m'n rok an?

Natuurlijk moet je je rok an. En ik mijn avondjurk.

Maar ik heb 'm in geen drie jaar aangehad. En ik ben zoveel dikker geworden.

Dan gaan we passen, zei ik. Ik ben ook dikker geworden en ik heb m'n avondjurk in geen drie jaar aangehad.

Het was een heel gedoe. Het duurde meer dan een uur, voor we het allemaal aanhadden. Maar het paste nog net.

Maar waar moeten we ons verkleeden, vroeg mijn man. Ik ben niet van plan om in dat apepak in de trein te gaan. Helemaal naar Den Haag.

We kunnen ons bij de tantetjes verkleeden, zei ik. Maar daar komen we nooit. En stel je voor dat we daar even naar binnen hollen en ons verkleeden en dan weer wegrennen. Dat kan toch niet! Dat is zo onhartelijk.

Dan gaan we er eerst theedrinken en daarna eten. Die twee tantetjes van ons wonen op een bovenhuis. De ene is getrouwd maar ze houdt haar man waarschijnlijk in een la van de secretaire, want men ziet hem nooit. De ander heeft in 1904 een ongelukkige liefde gehad voor een luitenant, en ze moet dus ontzien worden.

's Middags om drie uur kwamen we er aan, met bloemen en twee koffers, waar alles in zat: zijn rokcostuum met het witte vest en de witte borstplank en mijn avondjurk met de avondsjaal en de avond-dit en de avond-dat.

Die moet een beetje worden opgestreken, zei tante Pautje, maar dat doen we wel even. Jullie hebt gelukkig de tijd.

Terwijl tante Pautje streek, schonk tante Cieltje thee. Ze had een grote roomtaart gebakken en we moesten nog eens vertellen hoe het met ons ging en hoe het toch was met neef Adri en die oude meneer Kip, leefde die nog? Kom, nog een stukje taart.

Toen ging tante Cieltje geheimzinnig lachend naar de keuken en om zes uur moesten wij aan tafel.

Er waren eerst gevulde eieren en toen soep en toen vis en toen ossetong en daarna... kijk, zeiden de tantetjes... je lievelingskostje, van toen je nog een klein meisje was... ketelkoek.

Ketelkoek... het was een torenhoge ketelkoek, warm en dampend, met krenten en sucade en gesmolten boter.

Wij mogen 't zelf niet hebben, zeiden de tantetjes, maar toe kinderen, ga je gang en tast toe. Ze sneden het ding aan grote walmende brokken en ze legden ons ieder een gebergte op het bord. Hoe gaat het eigenlijk met die oude juffrouw Greet? zeiden de tantetjes...

Wij kauwden en ik dacht: Wat een roemloos einde zal dit worden als ik nu barst. Al mijn kennissen aan de groeve. Een hoop kransen en mijn

vriendinnen tussen het huilen door... zachtjes tegen elkaar: je weet toch hoe ze gestorven is?, je hebt het toch gehoord?... Gebarsten...

Maar nu moeten we ons beslist gaan verkleden... zei mijn man. 't Is al bij achten.

De tantetjes stuwden met ons de trap op naar oom Jacobs kamer. Oom Jacob was nergens. Hij zat zeker weer in de la.

En toen begon de worsteling. Eer een man in een rokcostuum is geperst... eer hij al dat gewriemel, dat witte gewriemel aan zijn hals heeft volbracht, het duurt jaren, toch al, en nu, over al die ketelkoek heen. Hij zag cycлаamrood.

Heb je nou je zin, siste hij. We gaan.

Het is al over negen, zei ik. En ik kan die rits niet toekrijgen. Help eens.

De tantetjes kwamen ook sjoeren aan de rits van de avondjurk. Ze trokken en ze trokken. Eindelijk zat ie. Mijn man zag er uit, alsof hij vloeibaar in dat pak was gegoten en daarna gestold. En ik was net een rookworst met het loodje.

M'n schoen nog, hijgde ik. Ik proefde de ketelkoek ergens in mijn neus. Toen ik me bukte om de schoenen te zoeken in de koffer, zei er iets: rrrrr. Het was mijn jurk. Zij scheurde precies langs de rits.

O, riepen de tantetjes, we hebben gelukkig zulk sterk ijzergaren in huis. Wacht maar 's even. Terwijl ik stond te steunen, en mijn maag probeerde in te houden, naaiden ze met ijzergaren de scheur dicht, met borduursteekjes.

Het hoeft al niet meer, zei m'n man. Het is half tien.

Jawel, we gaan. We gaan nu direct, zei ik beslist. Dag lieve tantes, hartelijk dank voor alles en 't was zo lief van u. O, m'n schoenen nog.

Maar die waren er niet bij. Ze zaten niet in de koffer. Alles wat ik had, waren m'n grijze afgetrapte lage schoenen.

Je hebt je zin, zei ik grimmig. We gaan niet.

We trokken alles weer uit en om elf uur zaten we eindelijk weer beneden in de huiskamer bij bessen en warme saucijzenbroodjes.

En toen we in de trein naar huis zaten, zei ik: Och, in elk geval zijn we toch eens bij de tantetjes geweest. En dat was toch echt eens nodig, hè?

Laat me één illusie houden

Wanneer ik driehonderd jaar geleden geleefd had, dan zou ik op een mooie nacht naar een Oude Wijze Vrouw gegaan zijn, die in het woud allerlei vieze kruiden kookte boven een walmend houtvuur.

Goede vrouw, zou ik gezegd hebben, goede vrouw, ik ben lelijk.

Ja, dat zie ik.

Brouw mij een zalf. Ik zal u mijn zilveren gordel geven en een beurs met dukaten. Brouw mij een schoonheids-zalf.

Zet u neder, mijn dochter, zou dat wijf gezegd hebben. Ge zijt op tijd, de maan is vol, het is middernacht; er vliegt een raaf naar het Noorden. Zet u neder en wacht.

Ze had een stuk of wat padden genomen, een alruinwortel en wat vleermuizenbloed en ze zou aan het kokkerellen gegaan zijn, mompelend en prevelend.

In een aarden potje had ik het brouwsel meegenomen; thuis zou ik het op mijn gezicht gesmeerd hebben, stiekem vol vertrouwen en de volgende dag had ik uitgeroepen: Vermaledijd, het helpt! Want wanneer men maar hard genoeg gelooft dat een smeersel helpt, dan helpt het.

Tegenwoordig zijn Oude Wijze Vrouwen, die vleermuizen-ragoût koken bij maneschijn, vrij zeldzaam. Hun functie is overgenomen door jonge opgewekte verkoopsters in cosmetica-zaken. Om haar heen staan duizenden potjes en luxueuze

rose flesjes. Dagcream, nachtcream, ochtendcream. Cleansingcream, cleansingmelk, cleansingwater. (Nog geen cleancing-thee, maar dat komt vast ook). Dag-lotion, nacht-lotion. Lotion om de poriën te openen, lotion om de poriën te sluiten... en hetzelfde geloof dat ons vroeger naar het paddenvrouwtje dreef, drijft ons nu naar deze illusiewinkels.

Kijk mevrouw, zei het knappe verkoopstertje, dit gebruik ik zelf, al jaren. Iedere avond op een wat. U zult eens zien, rimpeltjes weg, geen grove poriën meer, een volmaakt gladde huid.

Hoeveel kost het, vroeg ik angstig.

Negen vijf en zeventig, maar u doet er lang mee. En die cream moet u er bijnemen voor 's nachts. Die kost zeven vijftig.

Wel, het was op dat moment geen volle maan. Padden en vleermuizen hadden hier niets mee van doen, maar op het flesje stond: Totale verjonging, de huid van Betty Grable in tien dagen. Pakt u het maar in, zei ik. En de cream ook.

En werkelijk, ik zwoer bij mezelf, dat het hielp. Ik verbeeldde me, dat ik dagelijks meer op Betty Grable ging lijken. Alleen die lotion... was zo gauw op. Binnen de week was ie op. En om nu tien gulden per week uit te gaan geven om op den duur op Betty Grable te gaan lijken... het werd een moeilijk probleem.

Zeg, zei ik tegen een vrind, die ergens op een laboratorium in oliën en vetten wroet, kan jij niet 's kijken wat hier inzit? Ik gaf hem het restje. Hm, zei hij. Ik zal het meenemen. Dat geurtje kan ik niet analyseren.

O, het gaat niet om het geurtje. Het gaat om de schoonheidswerking. Ik wil de bestanddelen weten... misschien zit er wel vleermuizenbloed in. Hij bracht na een week het flesje terug. Het is alcohol, zei hij. Verdunde alcohol, met een tikkeltje salicylzuur. En dan natuurlijk dat geurtje... en dat geurtje kan ik niet...

Nee, onderbrak ik hem haastig... het gaat echt niet om het geurtje. Maar je weet zeker dat er niet... eh...

Nee, zei hij, precies wat ik je zeg. Ik heb een hele fles voor je gemaakt. Hier, voor negen en vijftig cent. En als je meer wil hebben, zeg je het maar. Een hele literfles voor negen en vijftig cent...! Ik kon er voortaan een bad in nemen, als ik wou... En nu heb ik er batterijen flessen van op mijn kast staan. Ik gebruik het af en toe. Maar de betovering is er af. Ik geloof niet meer in het Wonder.

Zal ik die pot cream ook voor je onderzoeken? zei die vriend van ons.

Eh... nee, dank je, zei ik. Want ik dacht: Stel je voor dat het alleen maar aardappelpuree is. O nee, laat me nu nog één illusie houden.

Schoonmaak

Wanneer het woord ‘Schoonmaak’ valt denk ik aan mijn jeugd. Als de wind een vage zoetige geur van aarde en mest meevoerde en als de vogelkreten milder en voller en melodieuzer werden, dan wisten we dat het lente ging worden. En als dan mijn moeder gist en sukade kocht dan wisten we 't zeker, want dat was een teken dat het schoonmaaktijd werd en dat we Jan-in-de-zak zouden eten, bij wijze van pleister op de wonde.

Ik geloof niet dat mijn moeder ooit de drang tot schoonmaak in zich voelde opkomen, want ze was niet zo. Het was ons meisje dat altijd het eerst die hunkering in haar ogen kreeg en begon te praten over lekker *doen* en lekker *soppen* en over ‘de lamp er af’ en ‘de gordijnen er af’ en zo, net zo lang tot m'n moeder zachtjes aan werd meegesleept en ook die hunkering in haar ogen kreeg. En dan was het onvermijdelijk. Dan hielp er geen lieve moederen meer aan. Dan kwam er een periode van vier weken ontredding en verbanning.

Mijn vader werd zo lang mogelijk gespaard. Hij zat in zijn studeerkamer en had zelfs een paar zalige dagen omdat mijn moeder zei: We doen maar even niets aan de studeerkamer, zelfs niet stoffen, dat doen we *straks*. Dus zat hij daar te vervuilen en Goethe te lezen, een voor hem onwaardeerbare en kostelijke combinatie.

Wij, mijn neefje en ik, werden de deur uitgejaagd in teddy-jasjes en we voelden ons als de Twee

Wezen. We waren geen buiten-speel-kinderen. We waren echte huis-kinderen en daar stonden we dan, op de weg en in de wei, die nog koud en onherbergzaam was. We liepen een eindje en gingen dan op een boomtrunk zitten en we vertelden elkaar verhaaltjes, met blauwe neuzen en kleumerige knuistjes. We hielden dat geen uur vol, maar als we dan weer binnen kwamen lopen, rook het overal naar stof en zeepsop en terpentijn en ammoniak en mijn moeder had een lang geruit schort aan, met mouwen en ze liep met zwabbers en stofdoeken te zwaaien en ze keek ons kil en vijandig aan.

Wat moet je nou weer hier? zei ze. Kunnen jullie dan ook geen moment buiten spelen? Helaas, het schoonmaak-virus zat in haar bloed en maakte haar tot een vegend mechanisme zonder mededogen. Hier heb je ieder een cent, zei ze. Ga maar snoep kopen.

We kochten dan ieder een stuk veterdrop en even later zaten we weer op de tronk, weliswaar met veterdrop, maar nog steeds treurig en koud.

Laten we gaan bikkelen, zei ik dan. En mijn neefje gehoorzaamde. We gingen bikkelen op de stenen stoep van het gemeentehuis, met benen bikkels en een gummi bal... En toen we opkeken, zagen we iemand aankomen, een heer met de handen diep in zijn zakken, de hoed somber over zijn voorhoofd getrokken en met een blauwe neus, evenals wijzelf. Het was mijn vader. Hij zag ons eerst niet, maar toen we hem riepen bleef hij staan en zei: Och och...

Eindelijk was ook hij uit zijn studeerkamer ver-

dreven, uit zijn stoel weggezwabberd, uit zijn Goethe weggevaagd. Hij was als een vogel die van het nest met eieren is verdreven en hij keek ons hulpeloos aan.

In de verte klonk een toeter. Het was de bus. De bus naar de stad. Mijn vader keek even weifelend naar de naderende bus. Toen pakte hij ons ieder bij een hand en zei: Vlug, we maken er een dagje van. Wij graaiden de bikkels bijeen en stapten verbluft mee de bus in, die vlak bij het gemeentehuis stopte.

Zo zo, ga jij ook naar de stad... zei mijn vader tegen een heer voor ons. Tja... ik ga ook naar de stad, zei de heer. Het was de notaris van ons dorp. Voor zaken, zeker, zei mijn vader.

Och ja... zei de notaris en keek naar zijn platte actetas. 't Is eigenlijk zo... dat eh... mijn kantoor wordt vandaag gedaan.

Tja... ja... zei mijn vader begrijpend.

We gingen in de stad eerst naar de veemarkt. Naar de koeien kijken, die daar op 'n rij stonden, met al hun staarten evenwijdig. Toen gingen we naar het haventje om de tjalken en de botters te zien. En de notaris ging mee met zijn actetas.

Toen we genoeg hadden van de tjalken en de botters, gingen we de kerk van binnen bekijken, en daarna van buiten. En de notaris ging mee. Hoewel wij kinderen ons niet in 't minst interesseerden voor die kerk, noch van binnen, noch van buiten, stelden we er deze keer een intens belang in, enkel en alleen omdat deze hele dag zo heerlijk was en ons tezamen voegde met innige band, ons vierden.

Nu dacht ik zo, dat we wel eens iets konden gaan gebruiken, zei mijn vader, die inmiddels heel levendig en praatzaam was geworden. Erwtensoep in ‘De Landbouw’ wat denken jullie daarvan?

We aten grote borden erwtensoep in ‘De Landbouw’, met kluiven, en taart toe. En daarna gingen we naar de fotograaf, die ons alle vier fotografeerde tegen een achtergrond van witte zuilen. De zuilen waren geschilderd op een doek, maar ze leken heel echt.

Met de bus van zessen kwamen we pas thuis en we wuifden de notaris, die nog een eindje verder moest, hartelijk na.

Hoe heb ik het nou? riep mijn moeder al in de gang. Een walgelijk schone geur kwam ons tegemoet van boenwas en zo. Wat is dat voor een manier, om mij zo in ongerustheid te laten zitten? En we hebben nog al Jan-in-de-zak!

Omdat we met ons drieën waren, voelden we ons sterk en onaantastbaar. We bleven waardig en lieten haar uitpruttelen.

Toen de foto's thuishkwamen bekeek mijn moeder ze met een verbluft gezicht.

De notaris en mijn vader zaten op krullige stoelen, en wij, de kinderen stonden er achter, ieder met een hand op een stoel. En de zuilen waren zo echt, je zou zweren dat we in een Romeinse tempel waren geweest. Wat een krankzinnig idee... prevelde mijn moeder. En dan met de notaris! Wat? zei mijn vader afwezig. Oh, dat... tja... En hij verdween neuriënd in zijn studeerkamer. Want die was gedaan. En Goethe was naar behoren afgestoft.

Max

In het dorp waar wij woonden, lag de kerk, gebed in een groenfluwelen gazon, dat door Geert de koster werd gekoesterd en vertroeteld en gemaaid, eindeloos gemaaid en misschien zelfs gestreeld, in de nacht, maar dat weet ik niet zeker. Om de kerk heen lagen de huizen in een nette kring, en een van die huizen was de pastorie waarin wij woonden.

Een kwart cirkel verder stond het café. Het was een ouderwets dorpscafé, dat enkel op Zaterdagavond iets te doen had, en dan nog alleen van niet-dorpelingen, want in een Zeeuws dorp is het café 'de zonde' en men gaat er niet heen; men kijkt slechts aandachtig, wie er wèl heengaat.

Ook voor ons kinderen was het café 'de zonde'. Wat ik achter die ramen met de bierreclames vermoedde, was een niet gedefinieerd beeld, een smoezelige vlek van onheil en angst en gevaar en waarschuwing, terwijl in werkelijkheid dit toch alleen een dorpskoffiehuis was, met een biljart, waar Jane de boel in handen had.

Die Jane was natuurlijk voor ons ook de zonde. Ach en de ziel was waarschijnlijk zo onschuldig als een wit lam; ze was een boerenvrouw met een geruit schort; ze keek wel heel kwaad naar ons, maar dat kwam natuurlijk omdat ze instinctief vermoedde, dat wij haar een café-sloerie vonden, en dat onze Pa ons dat geleerd had.

Maar de hond was het ergste. Jane had een boxer. Zijn ene tand hing over zijn lip; zijn mondhoecken

waren wreed naar beneden getrokken, hij had het gezicht van een louche passagierende zeeman, die met een mes door donkere straatjes sluipt en hij heette Max.

Deze hond stond steeds breeduit op zijn kromme benen vlak voor het café, te wachten of er niet iemand voorbij zou komen die hij in stukken zou kunnen scheuren, zo keek hij althans.

Nu hadden wijzelf een zoete kwispelende zorgeloze herder, Tommie geheten, en natuurlijk gingen wij met Tommie uit. Mijn broer nam hem mee langs het café. Dan ontstond daar plotseling een warreling van gegrol en gegrauw en vliegend stof en dwerrelende haren: het angstige beeld van twee vechtende honden die één grommende draaiende bal worden. Het eindigde meestal met piepend gejank en Tommie hinkte met een bloedend oor uit het duel, terwijl Max met zijn grijnzende zeemanskop op zijn kromme benen bleef staan, triumfator, voor het café. Zoiets overkwam wel mijn broer, maar mij niet. Ik wilde onze zoete Tom niet exposeren aan de bloeddorst van een nijldige hond die alles met 'de zonde' had uit te staan.

Wanneer mijn moeder zei: Ga's even naar de bakker en neem Tommie mee, het beest heeft zijn loopje nog niet gehad... dan werkte mijn brein koortsachtig: Ik ga niet langs het café van Jane. Ik ga helemaal het spoor om en het Vrooland, dan hoeft ik er niet langs. En dat deed ik dan ook en het duurde meer dan een half uur, voor ik terug kwam met het brood en langs mijn neus weg zei: Och, ik ben maar een eindje omgelopen...

zo leuk voor Tommie. Niemand mocht ooit weten hoe bang ik was voor Max. En, om eerlijk te zijn... het was niet alleen voor het hachje van onze herder, dat ik krimpde van angst, nee, voor mezelf was ik banger... ik voelde mijn haren prikken wanneer ik langs die kromme poten moest wandelen.

Het werd ingewikkeld, toen ik voor bijna iedere boodschap uren om moest lopen, langs akkers en weiden, en steeds smoezen moest verzinnen bij thuiskomst. In mijn verbeelding werd Max bovendien steeds groter, steeds bloeddorstiger, steeds loucher; hij vertegenwoordigde de hel. Ik zag hem alleen nog maar uit de verte, als een stip voor het café, maar juist omdat ik hem nooit meer dichtbij zag, werd hij steeds groter in mijn dromen. 's Nachts hoorde ik hem grommen; een dreigende grom in mijn droom. Ik zag de venijnige tand over die lip, ik liep en hij hijgde achter mij aan; een soort Hound of the Baskervilles... een spook van een hond, een afgrijselijke schaduw hond, een fantoom met bloeddoorlopen ogen, de flarden vlees van slachtoffers nog half uit zijn wrede bek hangend... en als ik dan klammig en kreunend wakker werd, zwoer ik bij me zelf, dat ik nog liever het hele eiland zou omlopen, om naar de bakker te gaan, dan een keer langs Max.

Maar het noodlot drijft ons naar het fantoom toe. Het was oudejaarsmiddag en mijn moeder stemde er in toe, na ons lang en dreinend aanhouden, appelbeignets te bakken. Wij vonden appelbeignets het summum van oudejaarssymboliek.

Nou vooruit dan, zei moeder en ze pakte het kookboek. Wat heb ik daar voor nodig, 's kijken... meel heb ik, appels heb ik, olie heb ik, bier! Bier heb ik niet in huis.

Nee, bier hadden we niet in huis. Wel bier-azijn. Maar daar ging het niet mee.

Trek jij je jas aan, zei mijn moeder, en ga even naar Jane. Vraag om een half flesje bier.

Naar Jane? vroeg ik met ontsteltenis, alsof zij mij vroeg op het kerkhof knoken te gaan zoeken. Naar Jane? Ik?

Ja, zei mijn moeder ongeduldig. Je gaat gewoon het café binnen. Ze zullen je daar niet opeten! Maar het is al bijna donker, zei ik.

Nou, het is daar open, zei moeder. Je kunt er zo in. Ga maar gauw.

Ik trok mijn jas aan en dacht: Dit kan niet. Dit is teveel geveerd.

Bitter betreurde ik onze wens, om appelbeignets te willen eten. Ik keerde me naar mijn moeder met een wit gezicht en stamelende lippen. Wat zeur je toch, vroeg ze. Vind je 't zo erg om een café binnen te gaan? Je bent er toch zo weer uit! Ik durfde niet te zeggen: Moeder, die hond! Ik was geen klein kind meer, ik kon niet zeggen dat ik bang was voor een hond. Ik ging. De ramen van het café waren al verlicht. Er klonk gerinkel van glazen, getik van biljartballen. Met halfgesloten ogen duwde ik de deur open. Er hing rook binnen; een paar boerenmannen zaten aan tafeltjes, een paar anderen speelden biljart. Het gelach verstomde, het was er ineens vreemd stil. Maar het monster was er niet. Ik durfde ademen.

Daar stond Jane, in haar geruite schort achter de toonbank. Ze zei niets. Ze keek me alleen vragend en wantrouwend aan.

Ik... er... een half flesje bier, alstublieft, zei ik en ik legde mijn centen neer.

De boeren grinnikten. Jane pakte een flesje en zei: Moet de familie daar ouwe jaar mee vieren? Wel, wel wel...

Ha ha, ginnegapten de boeren goedmoedig. Ik kreeg een kleur en keek Jane aan. Ze lachte vriendelijk nu. En opeens zag ik háár kant. Ik zag de kant van het café. Ik kon ineens voelen hoe ze ons, de domineesfamilie, met hun primme afkeer van zonde, een stelletje onmogelijke prenten vond. En ik bloosde nog meer en lachte terug; er kriebelde iets aan mijn been. Ik keek naar beneden en daar stond Max, zijn neus tegen de zoom van mijn rok. Zijn ogen keken naar me op. Ze keken precies zoals de ogen van Jane, goedmoedig, nieuwsgierig en een tikje ironisch. Het was een vrij kleine boxer, met kromme benen en een kop die lief en menselijk kon kijken. Het was geen fantoom. Geen nachtmerrie, geen gruwelijke vampier. Het was gewoon een hond.

Ik boog me en streelde hem over de platte grijze kop. Grote rimpels kwamen in zijn voorhoofd en hij liet toe, dat ik hem krabde. Mrrrr... zei hij vertrouwelijk.

De tranen kwamen in mijn ogen. Om de ontzaglijke bevrijding. Thuis vierden we oud en nieuw en de appelbeignets waren heet en zoet. Ik staarde sentimenteel in het kaarslicht en droomde ervan, dat ook de twee honden, Tommie en Max,

nu 'naar elkander toe zouden groeien'. Dat ze de kloof tussen pastorie en zonde nu op hun wijze zouden overbruggen. Het was niet zo. Twee dagen later waren ze weer een grollende dwarrelende bal. Maar het hinderde niet meer.

Ik durfde ze uit elkaar te slaan en daarna Max paedagogisch en rechtvaardig toe te spreken. Dan keek hij me aan zoals op oudejaarsmiddag en we begrepen elkaar volkomen. En daar gaat het toch altijd maar om.

Hamlet bij het vleesbraden

Die examens zijn nog net zo'n straf als vroeger. Mijn buurmeisje Leni kwam aanhollen; ze is zeventien en ik vind het een schande dat ze zo geteisterd en gepijnigd wordt de laatste weken.

Wat moet je nou weer doen?

Ik moet over een half uur een stuk van Shakespeare vertellen, zei ze. En ik heb er nog nooit een gelezen, en nooit een gezien ook. Kun jij me asjeblijft gauw even een stuk van Shakespeare vertellen?

Ik ben aan het vleesbraden, zei ik, maar kom hier op de keukentrap zitten, dan zal ik zien of ik er nog een weet. Mag het Hamlet zijn?

Het mag alles zijn als het maar Shakespeare is. Nou luister dan. Pas op het spat. Nee, het vlees spat, bedoel ik. Nou, Hamlet is een Deense prins die als maar steunend heen en weer loopt.

Waarom?

Omdat zijn moeder net getrouwd is met zijn oom. Was zijn moeder dan weduwe?

Ja.

Maar als zijn moeder getrouwd is met zijn oom, dan is dat toch geen reden om steunend heen en weer te lopen?

Luister nu, want dat komt. Hij loopt door het hele paleis, zuchtend en steunend. Ook op het dak. En daar ontmoet hij de geest van zijn vader die toevallig ook op het dak loopt en die hem vertelt dat hij indertijd door die oom vermoord is geworden.

Wie is vermoord? Die geest?

Ja, die vader dus, voordat hij geest werd. En nadat hij vermoord was werd hij geest. Begrijp je? 't Ruikt lekker hè? 't Is kalfsvlees. Nou, Hamlet gelooft dat onmiddellijk, wat ik nogal naief vind, want wie gelooft er nu direct wat de eerste de beste geest op een dak vertelt, en vanaf dat moment loopt Hamlet nog meer heen en weer, in de gang en zo. Die jongen had iets omhanden moeten hebben. Hij had niets te doen, al die Shakespeare figuren hadden nooit wat te doen, daarom maken ze aldoor zo'n hoop last. Ze praten maar en een stuk eerlijk werk komt niet uit hun handen. Enfin, in de gang komt hij zijn verloofde tegen; ze heet Ophelia, onthoud die naam goed, maar inplaats van gezellig met haar uit te gaan, begint hij te zeuren over z'n moeder.

Dat was vervelend voor haar.

Heel vervelend. Zij is er dan ook erg verdrietig over. Ophelia's vader is ene Polonius, een kamerheer. Ook tegen hem doet Hamlet heel vreemd. Hij zegt bijvoorbeeld: O, bent u de visboer? Wat je niet zegt tegen je aanstaande schoonvader, en nog wel een kamerheer. Wel, dat hele gezin is er een beetje van ondersteboven, heel begrijpelijk overigens. En je had toen nog niet zoiets als een gezinsraad of een medisch opvoedkundig bureau; je had ook nog niet zo'n tijdschrift als Margriet. Als dat toen bestaan had, dan zou Ophelia zich tot de raadgeefster van Margriet hebben kunnen wenden: 'Wat moet ik doen? Mijn verloofde loopt aldoor steunend heen en weer en praat maar steeds over zijn moeder...?' Zie je, dan had er

een oplossing gevonden kunnen worden. Nou, wat zei ik, o ja, dat hele gezin is een beetje overstuurd. De moeder vraagt steeds: Hoe gaat het nou toch met je, m'n jongen, en de stiefvader, de oom dus, is ook heel belangstellend, maar al wat Hamlet mompelt is: To be or not to be. Dat moet je ook goed onthouden, dat is de belangrijkste zin.

En dan?

Nou, ze hebben in die familie de onhebbelijke gewoonte om achter gordijnen te kruipen, te gluren en af te luisteren. Een slechte gewoonte en totaal overbodig, maar die familie is er erg sterk in; steeds zit er weer eentje achter een gordijn. En als Hamlet dan nog eens ernstig met zijn moeder wil praten in haar slaapkamer - wat op zichzelf is toe te juichen, waarom zou je de dingen niet eens rustig uitpraten - dan zit er natuurlijk weer een achter een gordijn. Hamlet is daardoor geïrriteerd; terecht. Hij trekt zijn degen en steekt dwars door het gordijn heen. Kijk, en dat vind ik nou zo onjuist. Ik zou toch tenminste even gekeken hebben wie het was. Maar nee, hij direct steken. En het was zijn a.s. schoonvader Polonius. Was ie dood?

Als een pier. Geef me even de margarine aan, wil je? En dan is het 't gekke dat Hamlet rustig doorpraat met zijn moeder en haar de raad geeft zich niet meer door zijn oom te laten kussen. Onzin, die raad, want ze is met die oom nou eenmaal getrouwd en bovendien op dat moment had ze helemaal geen enkele gedachte aan kussen, met die doje man achter haar slaapkamergordijn,

maar Hamlet blijft er maar over doorzeuren, terwijl zijn eigen schoonvader daar aan het rapier ligt geregen en die brave man had niets gedaan, behalve afluisteren dan, maar dat is nog geen reden om iemand te doorsteken. De moeder gaat dan met haar man praten, in de trant van: 'die jongen toch, wat moeten we met hem an. Nu heeft hij meneer Polonius weer overhoop gestoken, hij kan toch zó ondoordacht zijn hè...' En dan besluiten ze Hamlet naar Engeland te sturen. Kostschool of zo iets?

Ik denk het wel. Kostschool of zoiets. Hij gaat, maar hij is tien minuten later weer terug, er was iets met het schip of zo. Hoe dan ook, in die tussentijd is er iets akeligs gebeurd. Zijn verloofde Ophelia was niet meer helemaal fris.

Hoezo, niet meer fris?

Nou ja, vreemd en zo en heel erg neurotisch en in de war over haar vader. In elk geval ze is in de sloot gelopen en verdronken. Hamlet keert dus terug en komt toevallig op het kerkhof waar ze net bezig zijn een graf te graven voor Ophelia. Dan staat hij heel lang te praten met een doodskop die daar toevallig ligt. En wie komt daar aan? Zijn aanstaande zwager, de broer van Ophelia.

O, maar daar heb je 't nog niet over gehad.

Nee kind, dat klopt want die was ook in het buitenland, maar nu is hij terug en hij is razend. Hij zegt dat het Hamlets schuld is dat Ophelia in de sloot is gevallen. Het is een schande, zegt hij en mijn vader Polonius heb je ook al doodgestoken. Nou, een beetje gelijk had hij wel, die zwager,

vind ik tenminste. In elk geval spreken ze af dat ze zullen duelleren in het paleis. Ze maken er een soort feestje van met wijn en gebakjes en zo, ogenschijnlijk allemaal heel gezellig en koek en ei, maar het wordt een hopeloze boel. De stiefvader doet vergif in Hamlets wijn, maar moeder drinkt het per ongeluk op. De stiefvader zegt dan nog wel: Pas op, maar ze heeft zo'n dorst en slaat het achter elkaar naar binnen. En dan zegt de stiefvader terzijde: Ojee, er zat vergif in. Inplaats van dat hij haar gauw een braakmiddel geeft. En dan gaat alles heel gauw. Hamlet wordt door de ander z'n degen getroffen, maar voor hij sterft doorsteekt hij nog even zijn zwager en zijn stiefvader en zegt een heel lang gedicht op. En de rest is stilte, zegt hij dan nog gauw. Wel, daar hebben we dan ook erg veel behoefte aan, na al die herrie, maar het is alleen niet wáár, want dan komen er weer een hoop mannen met trommels. Wat ze komen doen, weet ik niet meer. Maar het hindert ook niet, want iedereen is dan toch al dood, het hele gezin, met de aangetrouwde familie is dood. Erg jammer dat het zo afloopt. Was het niet veel beter geweest als ze eerst eens even rustig alles hadden uitgepraat? Dan was het allemaal niet nodig geweest. We hebben nu nog vier minuten, zal ik Macbeth ook nog even vertellen?

Nee, zei Leni, dat hoeft niet. En daar ging ze. En het vlees was net mooi bruin.

Gevraagd: net persoon

Sommige mensen hebben het over ‘mijn psychiater’. ‘Mijn psychiater zegt...’ Ik zal het toch eens aan ‘mijn psychiater vragen...’

Het vervult mij altijd met afgunst. Ik weet wel: dat woordje ‘mijn’ hoeft niet zo letterlijk opgevat te worden. Wanneer ik bij mevrouw Boneman in de Larixlaan ben, en ze spreekt over ‘mijn psychiater’, dan kijk ik onwillekeurig rond, alsof ik verwacht ergens de kooi te zien, waarin hij zou zitten, haar psychiater, met z'n kopje tussen de tralies. Maar ik corrigeer mezelf dan vlug; ik weet dat ze hem niet ‘houdt’, zoals men een exotische vink houdt.

Maar toch, als ik haar hoor vertellen over die heerlijke figuur, dan begrijp ik, dat haar psychiater een combinatie is van een biechtvader, een geestelijk tankstation, een adviesbureau, een dokter en een leraar. En bovenal - dat maakt de afgunst in mij wakker - zij mag hem haar dromen vertellen. Ze kan al haar dromen aan hem kwijt.

Is dat niet iets om jaloers op te worden? Het lijkt mij zo heerlijk om je dromen te kunnen vertellen aan iemand, die met intense belangstelling zit te luisteren en zo nu en dan zegt: O ja? En toen? Dat overkomt ons moderne mensen nooit meer, want iedereen heeft het veel te druk om naar dromen te luisteren. In vroeger tijden ja, toen werd er naar geluisterd. Josephs dromen werden woord voor woord opgevangen en zelfs uitgelegd.

Maar naar de dromen van u en mij wordt niet meer geluisterd. Of kunt u uw dromen aan uw man vertellen, mevrouw? Kunt u 's morgens aan het ontbijt breeduit vertellen: en toen stond ik te strijken aan zo'n strijkplank, maar het was geen strijkplank... het werd een soort varken... het liep onder me weg en ik er achter aan, maar toen was ik ineens op het station en... Ja ja, zegt uw man dan. Geef me nog maar een koppie thee. Nee, aan onze mannen kunnen we de dromen niet meer kwijt. Heel lang geleden, toen u nog verloofd was, mocht het wel. Toen vond hij alles van u interessant, zelfs al zei u alleen maar da da. Nu niet meer.

Eigenlijk moest men zijn dromen aan de huisarts kwijt kunnen. Iedere morgen een half uurtje. Maar ik ben bang, dat mijn huisarts me niet zal laten uitvertellen... En als alle fondspatiënten er mee gaan beginnen, na al hun verhalen over zere knieën ook nog hun dromen, ik heb het idee dat de dokters het een beetje te veel gaan vinden. De arts dus ook al niet. Wie dan wel? Want heus, ik geloof dat we het nodig hebben. Enkelen van ons hebben 'hun' psychiater, maar dat zijn er maar enkelen. De rest moet alle dromen verdringen en vergeten en niemand heeft meer tijd er naar te luisteren.

Ik hoorde vanmorgen nog een dame tegen de drogist praten: en het was zo vreemd... ik was nog niet helemaal wakker... maar ik sliep toch ook niet meer... en ik denk hoe komt die roeiboort nou toch naast me bed te staan... zo dui-

delijk een roeiboort met twee riemen en...

Ja ja... zei de drogist, dat is dan een vijf en zeventig. En u mevrouw?

Zie je... dacht ik. De drogist heeft ook al geen tijd. Niemand heeft tijd. Dit is een tijd zonder tijd. Een tijd, waarin men zijn dromen aan niemand vertelt.

Een advertentie zetten is het enige: Gevraagd net persoon, genegen naar droomvertellingen te luisteren.

Moeilijke kinderen

Om mij heen liggen een stuk of tien boekjes over opvoeding.

Moeilijke kinderen... De psychologie van het jonge kind... Das junge Kind in seiner Beziehung zum Weltall...

Het is interessant, maar de opvoeding wordt er beslist niet gemakkelijker door. Ik wou dat ik nooit aan die boekjes begonnen was. Ik denk al lezend, voortdurend: O zie je wel, dat heb ik van 't begin af verkeerd gedaan, dat wordt een neurose. Eerst een heel klein neuroosje, maar het groeit en het groeit en later wordt het funest.

Hoe meer van die boekjes ik onder mijn ogen krijg, des te duidelijker wordt het mij, dat ouders altijd bezig zijn neuroses te zaaien.

Sommige ouders zeggen: Als jij hier en daar je knolletjes niet eet dan komt er een enge zwarte man en neemt je mee.

Andere ouders zeggen: En als jij nou je knolletjes lief opeet, Mientje dan krijg je je wentelteefje, anders niet.

En weer andere ouders zeggen: Lus je geen knolletjes, liefje? Eet dan maar slagroom.

Maar het schijnt wel, dat hoe die ouders 't ook doen, het is altijd verkeerd. Het kind houdt er altijd iets van over.

En dat klopt ook, want er *zijn* ontzettend veel mensen met neurosen. En dat is blijkbaar altijd de schuld geweest van de ouders.

Al die mensen zijn neurotisch geworden, doordat

hun ouders hen verkeerd hebben opgevoed. Zolang ze jong waren, heeft niemand het gemerkt.

Is Mientje lastig? O, dat ligt aan de leeftijd. Van drie tot zes *is* een moeilijke leeftijd, hoor.

Maar als Mientje zes is, wordt ze lastiger. Oooh, zegt men dan, maar van zes tot tien, dat is dan ook een moeilijke leeftijd, hoor. Mientje wordt ouder. Ze wordt twaalf en ze is nog steeds lastig. Hoe oud is ze? Twaalf? O ja, maar dat is ook zo'n moeilijke leeftijd.

En zo gaat het door en dat blijft zo tot Mientje dertig is.

Maar als ze dertig is, dan kun je toch niet meer zeggen: O, maar het is ook zo'n moeilijke leeftijd. Dat kan dan niet meer.

Dan gaat de omgeving iets heel anders zeggen. De omgeving zegt dan: Die Mientje. Ze zit zo in de knoop. Altijd strubbelingen met de maatschappij en in de liefde. Ze is zo wonderlijk, ja, bepaald wonderlijk is ze. Eigenlijk zou ze eens naar een psychiater moeten. Maar wie zal het haar zeggen? Durf jij het tegen haar te zeggen? Nee, ik ook niet. Op dat punt kun je zo moeilijk met haar praten. En toch is het zo nodig... ze heeft een complex en je kunt het duidelijk zien zitten. Ze moest eens naar een psychiater maar ze wil niet.

En niet alleen Mientje, maar al die mensen die 't zo hard nodig hebben, willen niet. Dat is wel heel erg jammer.

Ofschoon... stel je voor dat ze allemaal ineens wèl wilden. Dan zouden er voor de stoepen van

de psychiaters rijen en rijen van duizenden mensen staan die er met z'n allen inwilden. Het zou onmogelijk te verwerken zijn. Er zou een enorme wolkenkrabber gebouwd moeten worden met filiaal-wolkenkrabbers in de provincies: Centraal Instituut voor Psycho-analyse. Er zou een sociale voorziening getroffen moeten worden, zodat iedereen een behandeling zou kunnen bekostigen. Waarschijnlijk komt het ook nog wel eens zo ver, als we eens gaan inzien hoe belangrijk het is.

Het zal dan heel gewoon zijn, als je 's morgens voor je werk eerst een uur of wat naar de psychiater gaat, op de divan ligt en je mentale tong uitsteekt.

Vertelt u eens, wat hebt u vannacht gedroomd? O dokter, ik droomde dat ik op een theemeubel door de lucht vloog.

Aha, zegt de dokter. En verder?

Nou, dat theemeubel vloog over de Nieuwe Kerk (en ik zat er op) en toen landden we in een groen groen knollen knollenland.

Ach zo, zegt de dokter, *knolletjes*! Was er iets met *knolletjes* in Uw jeugd?

Na dertig jaar zijn dan de knolletjes eindelijk opgegraven.

En zo wordt Mientje behandeld en Piet en Rein en Klaasje en al die duizenden mensen die hier of daar in de knoop zitten, allemaal naast elkaar op rijen en rijen divans.

En bij allemaal komt het uiteindelijk weer op die knolletjes neer, die knolletjes in hun jeugd, altijd zijn het weer de knollen, nou ja, bij een enkele zouden het misschien citroenen zijn.

Als we eenmaal zo ver gekomen zijn dat we een machtig gebouw hebben, een Centraal Instituut voor Psycho-analyse, waar iedereen 's morgens heen gaat, vóór zijn werk, als dat er eenmaal is... Dan zal er waarschijnlijk iemand opstaan die zegt: Ja maar, als die ouders het nu eens meteen goed deden met die knolletjes, dan was dit toch allemaal niet nodig? Waarom doen ouders het niet direct van het begin af goed?

Dat was mijn gedachte ook en daarom heb ik zoveel boekjes om me heen verzameld over Het kind en zijn Ontwikkeling. Maar ik kan de juiste methode er maar niet uit leren. Blijkbaar is het voor ouders toch niet zó eenvoudig om het allemaal van het begin af aan goed te doen.

Huishoudbeurs

Er is ontzettend veel te zien, er is - punt één - een wasmaschien, die mangelt, strijkt en droogt en sproeit en die ook broeit, (of juist *niet* broeit daar wil ik af zijn).

Bovendien is er dan nòg een wasmaschien die ook nog bleekt en perst en wringt en daarbij op en neder springt. Een stofzuiger, die klopt en veegt en die daarna zichzelf weer leegt en koffie maalt en haren droogt en die alleen geen kinders zoogt. Men kan er uren over praten! Het staat hier vol met apparaten die veel meer kunnen dan ze hoeven. Maar ik ben hier om soep te proeven.

Er is een naaimaschien, die breit, er is een breimaschien die naait, er is een weefmaschien die rijdt, er is een naaimaschien die draait en als ik het goed heb gezien, komt er nu weer een wasmaschien, dit is er eentje die verstelt en, desgewenst, de nootjes pelt.

Een stofzuiger, een hele fraaie, die alles kan, behalve kraaien: hij perst en mengt en doet dat graag, hoewel ik hem er niet om vraag, hij staat te brommen en te zoeven, maar ik ben hier om soep te proeven.

Het volgend jaar is er misschien een nieuw soort wasmaschien te zien, die wast en droogt en strijkt en wringt en nu en dan 'I love you' zingt en die het weerbericht uitzendt en naar de telefoon toerent; en ook een stofzuiger, misschien die veegt en zuigt en bovendien de tafel dekt, de bessen rist, de tranen uit mijn ogen wist, de katten in de

tuin nazit en altijd voor zijn eten bidt, compleet met snoer, zó leverbaar!

Ik wacht dus tot het volgend jaar; ik laat me nog niet overtroeven. Ik ga hierheen om soep te proeven.

Hulpen in de huishouding

Toen ik nog in de stad woonde heb ik er een hele reeks achter elkaar gehad.

Hulpen in de huishouding zijn moeilijk te krijgen. Dat is nu eenmaal zo en ik neem het ze niet kwalijk dat ze moeilijk te krijgen zijn. Maar van mijn kant uit bekeken is het vervelend. Ik ben een werkende vrouw en ik moet iemand hebben die zelfstandig de boel schoonmaakt zonder dat ze aan mijn oren zeurt en zonder dat ik aan haar oren hoef te zeuren. Toen ik alle moeite in 't werk had gesteld en zevenmaal een advertentie had gezet, kwam er eindelijk eentje aanbellen.

Ze kwam solliciteren zei ze; ze wou misschien hulp in de huishouding bij me worden. Maar ze wou het alleen als ze zelfstandig werkzaam mocht wezen.

Het was een aardig meisje en ze had iets gelatens, alsof ze jarenlang over een plein was gesleurd. Ik was haar zo dankbaar dat ik haar voeten had willen kussen en ik wou haar zo graag aan het verstand brengen dat ik niet zo'n mevrouw was die op een divan bonbons ligt te eten, terwijl de meid met winterhanden de stoep dweilt.

Kijk, zei ik. Je moet 't maar gewoon doen, zoals het uitkomt. Je zou wèl het portaal en de trap moeten doen. Ik hield mijn adem in. Zou ze dat nemen?

Als je er tenminste iets voor voelt, voegde ik er haastig aan toe. Alleen maar als je er iets voor voelt.

Jawel, zei ze gelaten.

En de grote was gaat de deur uit. Misschien is er soms wel eens een handdoekje of een theedoekje, dat ze zelf mee zou kunnen wassen, maar we hebben erg kleine handdoeken. Alleen als je 't niet te akelig vindt! Nee hoor, zei ze.

Dat is dan afgesproken Corrie, zei ik. En toen ze weg was, danste ik door het huis. Ik had een Hulp in de Huishouding, P.G. zelfstandig werkzaam!

En op die Maandagmorgen stond ze ook werkelijk met een schort aan voor me. Zou je de trap en het portaal willen doen, vroeg ik onderdanig. Het is zo nodig, weet je, anders zou ik het je niet vragen. Ze keek naar het zeil en vroeg: Hoe moet ik dat dan doen?

Ik keek ook naar het zeil en zei: Nou gewoon, doen!

Met nat? vroeg ze. Moet het gedweild?

Daar had je 't al. Ik wist het niet. Moest je zeil dweilen? Mag je zeil dweilen?

Wacht even, zei ik en ik ging naar de huiskamer. Ik belde mijn moeder op en vroeg gejaagd: Dweil je zeil?

Ik versta je niet, zei ze. Wat zeg je?

Moet je zeil dweilen? vroeg ik.

Het moet nat opgenomen, zei ze.

Moet het zeil opgenomen? vroeg ik angstig.

Nee, nat opgenomen met een vochtige dweil, niet met plassen water. En dan boenen.

Dank je. Ik ging weer terug naar de gelaten Corrie die er nog net zo stond. Het moet nat opgenomen worden, zei ik en dan geboend. Ze ging

aan de gang, ze was er niet eens erg lang mee bezig en ze vroeg maar drie keer hoe het verder moest en dan zei ik: Wacht even en liep naar de telefoon.

Toen moest het wasje gedaan worden. Hoe moet ik dat doen? vroeg ze.

Eh... eerst in de soda zetten, zei ik. En dan op 't vuur, geloof ik. Of eerst op 't vuur en dan in het sop... Daar stonden we weer. We keken elkaar radeloos aan. Ik zal het gaan vragen, zei ik. Wacht je even?

Jawel, zei ze geduldig. En ik belde op.

Toen de kamer gedaan moest worden, wist ik één ding: de stoelen moesten er uit. Dat had ik namelijk al eens ergens gezien.

En verder? vroeg ze.

Wacht maar, zei ik. Ik telefoneer wel even.

Zo ging het een paar dagen uitstekend! Zij werkte en ik zat aan de telefoon om te vragen hoe het moest allemaal.

Totdat ze op een ochtend wegbleef. En 's middags kwam ze even om te zeggen dat ze liever naar een andere betrekking zou uitzien.

Ik wou toch liever ergens waar ik zelfstandig werkzaam kan wezen, zei ze. We gaven elkaar een hand. En daar ging ze, heel gelaten en berustend.

De volgende heette Ali. Ze was erg jong en heel aardig om te zien. Een leuk gezichtje. Open en eerlijk en vrolijk. Ze was handig en vlug en ze

zong bij 't werk, tenminste de eerste dag.

De volgende dag was ze anders. Heel anders. Niet meer zo open en zo eerlijk, integendeel: ze had iets bijna gluiperigs.

Heb ik me dan toch zó vergist... dacht ik. Hoe is het mogelijk. Ze zong ook volstrekt niet meer. Ze lustte ineens geen koek. Ik eet nooit koek... zei ze, terwijl ze de vorige drie stukken gegeten had. En ze wist niet meer waar de badkamer was, hoewel ze die de vorige dag gedáán had.

Maar wonder boven wonder: de volgende dag was ze weer de oude. Vrolijk, openhartig, handig, vlug en ze zong bij het werk. Ze was dol op koek, zei ze. En ik was gerustgesteld. Zo'n kind kan wel eens een dag minder goed in orde zijn.

De dag daarop evenwel had ze weer dat gluiperige in haar ogen.

Je eet zeker geen koek bij de koffie, zei ik.

Nee, mevrouw, ik eet nooit koek, zei ze. En ze wist niet meer waar de linnenkast was, terwijl ze die de vorige dag had uitgesopt.

Zou het zoiets zijn als de anderdaagse koorts? dacht ik. En het werd een soort obsessie.

De ene dag had ze een lapje om de vinger, want ze had zich gesneden, zei ze. De volgende dag was het lapje er weer af, maar de dag daarop had ze het lapje er weer om, want ze had zich gesneden, zei ze.

Het maakte me zenuwachtig. En dan dat vergeten. Altijd weer vergeten wat ze de vorige dag gedaan had. Was ze misschien een beetje achterlijk? Maar nee, je kon verder heel rustig met haar praten en ze begreep alles direct. Zou ik misschien

zelf een beetje achterlijk aan 't worden zijn? En die oprechtheid en de volgende dag die gluiperigheid... was dat allemaal verbeelding van me? Net toen ik besloot eens een zenuwarts te raadplegen, hoorde ik Ali telefoneren.

En ze zei niet: Met Ali. Ze zei: Met Jannie.

Toen pas ging mij een licht op. Ik riep haar bij me en zei: Jij bent Ali niet.

Nee, zei ze. Ik ben Jannie. We zijn tweelingzusjes.

En is gisteren Ali bij me geweest? vroeg ik streng. Ja, zei ze. We wisselen elkaar af. Dat is makkelijker, want me moeder zit met d'r been en die heb ons telkens nodig.

Ik wou jullie zo graag eens samen zien, zei ik. Kan dat? Ze beloofde dat ze Ali mee zou brengen en de volgende dag kwamen ze samen.

Ali was de oprechte, Jannie de gluiperige, maar ze leken op elkaar als twee herensokken.

De volgende was dol op stofzuigen. Door het stofzuigen scheen ze in een staat van vervoering te raken, waaruit het wreed was haar weg te rukken. Maar soms moest dat toch wel, want soms moest de afwas gedaan worden en dat kun je nu eenmaal niet met de stofzuiger.

Maar op een morgen kwam zij met haar arm in een verband.

Wat is er gebeurd? vroeg ik.

Ik heb een klap van een zwaan gehad, zei ze.

Van een zwaan?

Ja, toen ik door 't park ging. 't Zijn krenge, mevrouw, die zwanen. Ze vertelde het heel rustig, in de trant van: Tja, dat zijn de gevaren van een grote stad... je wordt door een auto aangereden, of je krijgt een klap van een zwaan, zo gaat dat nou eenmaal. Maar in elk geval, nadat zij door de zwaan was getroffen kon zij niet meer afwassen en ze bepaalde zich nu uitsluitend tot stofzuigen. Ze reisde dromerig met de stofzuiger het huis door en ze wiegde heen en weer bij het stofzuigen met haar ogen halfdicht, in een soort van extase. Ze ging met de stofzuiger door de kamers en ik ben er van overtuigd: als het snoer langer was geweest, dan zou ze met de stofzuiger de straat op gegaan zijn om de rest van de wereld te stofzuigen, werelddeel voor werelddeel, neuriënd en dromerig en dan de maan, en dan het universum... Maar het snoer was te kort. Ze zoog het zeil en de stenen vloer van de badkamer en het behang en het theeservies en soms zette ze de stofzuiger op blazen, om geen enkele andere reden, geloof ik, dan om eens wat variatie in het geluid te brengen. Totdat zij de zevende ochtend niet kwam. Misschien weer een zwaan... dacht ik. Maar ze is nooit meer terug gekomen om het me te vertellen. Waarschijnlijk heeft ze ergens een betrekking gevonden bij een stofzuiger met een snoer dat geen einde heeft.

De volgende was een elegante.

Ze was beeldschoon en ze kleeedde zich bij Hirsch.

Toen ze haar kleren uithing in de kast van haar kamer, zei ze: Denk er aan, mevrouw, ik heb niet graag dat u mijn kleren stiekem draagt. Ik hou daar niet van. En ik merk het direct als u mijn jurken aangehad hebt.

Ik zal ze nooit dragen, beloofde ik.

Wanneer ze in 't bad zat, en dat was meestal midden op de dag, een keer of vijf in de week, dan riep ze: Mevrouw! Joehoe! Geef u me even dat zwart-kante broekje aan. Het ligt in mijn kamer!

Ze had een vriend met een lichtblauwe auto en nog een met een donkerrode auto. Soms kwamen beide auto's tegelijkertijd voor de deur en dan kwam er een scène. Zij vond dat enig. Ze arrangeerde die scènes en genoot er van, ten volle.

Maar de lichtblauwe auto-meneer was nogal fanatiek in zijn streven en hij nam het niet. Hij spioneerde en als ik uitging trof ik vaak in het voortuintje een sombere jongeman aan, die met gloeiende ogen stond te wachten.

Op een avond ging ze uit, in bont gehuld, met een krokodillen schoudertas en veel briljanten. Ze leek op Gina Lollobrigida die naar een gala-première gaat. Maar nauwelijks had ze de onderste tree van de trap bereikt of ik hoorde een doordringend gegil en even later kwam ze de trap weer ophollen.

Kind, riep ik verschrikt, wat is er nou aan de hand!

Hij staat in het portaal, hijgde ze. Met een revolver. Hij zegt nou is het uit, zegt ie en hij gaat me vermoorden, zegt ie. O mevrouw, verberg me er-

gens, laat ik me ergens verstoppen, dat ie me niet vindt, want hij schiet me zo door m'n raap. Het viel me zelfs in die omstandigheden op, dat het woord 'raap' niet zo erg goed paste bij haar satijnen cocktailjurk en haar bisam-jas, maar ja, het bewees dat ze werkelijk in angst zat.

Zal ik een emmer water naar benee gooien, stelde ik voor. Op zijn hoofd?

O nee, mevrouw, want hij schiet meteen als u boven het trapgat komt.

Oh... ik hoor wat... hij komt al naar boven... Ik ga in uw bed, mevrouw. Ik ga in uw bed... direct... of is meneer thuis soms.

Nee, meneer is niet thuis, zei ik ijzig.

Dan ga ik in uw bed, zei ze. En ze verdween in de slaapkamer.

Wacht nou... riep ik... zal ik de politie opbellen?

Ja... kreunde ze vanachter de slaapkamerdeur. Vijfmaal acht...

Ik hoorde langzame zachte voetstappen op de trap. En ik stelde me die lichtblauwe auto-meneer voor, in zijn woede. Die vent was best in staat, hier een nummertje wild-west weg te geven. Ik ging naar de huiskamer en belde vijfmaal acht.

Onmiddellijk... zei ik... Dringend! Mannen met revolvers.

We komen! zei een stem.

En nu maar afwachten. Maar ik zal mijn man ook even opbellen, dacht ik. Ik belde hem op. Hij was in een vergadering. En hij liet me het verhaal driemaal herhalen, voor hij begreep wat er aan de hand was.

Heus, zei ik, heus, heus, en stel je voor dat hij door alle deuren heen schiet.

Je moet haar de straat opsturen, zei mijn man. Dan hebben we dat gedoe niet in huis.

Hè, wat misselijk van je, zei ik. Wat hard! En ik hing op.

Wat nu? Wachten op de politie. Maar was die man nog op de trap?

Ik deed heel zachtjes de slaapkamer open. Mijn bed was leeg. Ze lag er niet in.

Waar ben je? riep ik zacht. Ze was nergens. Ik hoorde de voordeur opengaan. En weer dicht.

Opeens argwanend keek ik uit het raam. Daar liepen ze. Zij met haar bisam, hij met zijn arm om haar heen. Heel innig. Ze stapten in de lichtblauwe auto.

Net toen ze wegreden kwam de sirene om de hoek van de vijfmaal acht.

Daar moet u iets aan doen

Nu ik toch langs die kapper kom, dacht ik, kan ik best mijn haar even laten bijknippen. En ik ging er naar binnen.

De kapper sloeg een knip-laken om mij heen, zette mijn hoofd recht en begon.

Dat haar van u, daar moet u iets aan doen, zei hij. O ja? vroeg ik.

Ja. Het is droog, het is schraal, het is glansloos, het is levenloos. Hij nam vol verachting een lok in zijn handen en hij rook er aan, alsof het een stuk zeewier was.

Doet u er dan maar iets aan, zei ik. Want die man zou wel gelijk hebben. Hij wreef het in met pindakaas - tenminste daar leek het op -, hij liet het er twintig minuten indrogen; toen werd het er uitgewassen. Dat is dan twaalf gulden zeventig, zei hij. Maar ik zou U wel aanraden om eens iets aan uw huid te laten doen. Wij hebben hier achter een heel moderne beauty-shop. Heus mevrouw, u moet er iets aan doen.

Voor ik het wist, zat ik al op een beauty-stoel in de beauty-shop en de juffrouw legde een groen masker over mijn gezicht, waarna ik er uitzag als iets wat in spookhuizen naar binnen fladdert. Wat zit u in uw schouders gedoken, mevrouw, zei de beauty-juf.

Daar moet u iets aan doen! Dat kan niet langer zo, mevrouw. Heus.

U moet zich eens laten masseren. Wij hebben hier een prima masseuse. Ziezo, Uw masker kan er af.

Dat is dan zeven gulden vijftig, zal ik de masseuse maar dadelijk roepen?

Het volgend moment lag ik op een bank, terwijl een dame met haar vuisten hard op m'n rug sloeg. Goed dat u gekomen bent, zei ze hijgend van inspanning. Het werd hoog tijd. Hier en hier en hier vooral. Ze sloeg en stompte.

Acht gulden veertig, zei ze, na een laatste rechtsonder. Maar hierzo... ze porde ergens tussen mijn ribben - hierzo zit het niet goed. Daar moet u iets aan doen, mevrouw. U kunt het beste naar een goede orthopaedist gaan. Voelt u wel? Daar! Au!

Ziet u! Daar moet u iets aan doen!

Ik ging naar de orthopaedist en dat kostte vijftien gulden, maar toen hij het had bekeken, zei hij: U zult daar toch iets aan moeten doen.

Wat dan? vroeg ik angstig.

Ik stel voor dat u eens naar een internist gaat, mevrouw.

Ik ging naar een internist, waar ik veertien malen moest terug komen voor hij besloot om maar niet tot bestraling over te gaan. Het was overigens maar tien gulden per visite.

En toch geloof ik dat het meer psychisch is, zei de internist. Ik weet een uitstekende psychiater voor U. Hij gaf me het adres en zei: Gaat u er vooral heen, mevrouw, want heus, U moet er iets aan doen.

De psychiater was een erg aardige man. Hij zei, toen ik er een half jaar dagelijks was geweest: Ik geloof niet dat U een volledige analyse nodig hebt; een psychische therapie is voldoende. Ik

denk dat uw zelfvertrouwen is geschokt, en daar zult u iets aan moeten doen. Misschien is het voldoende als u een kleinigheid aan uw uiterlijk verandert. Gaat u eens naar de kapper om uw haar te laten bijknippen.